

Auli Laine

ZOONOSES IN FINLAND IN 2000–2010 -RAPORTIN
VISUAALINEN ILME JA ULKOASUN ONNISTUMINEN

Liiketalouden koulutusohjelma

2014

ZOONOSES IN FINLAND IN 2000–2010 -RAPORTIN VISUAALINEN ILME JA ULKOASUN ONNISTUMINEN

Laine, Auli
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Kesäkuu 2014
Ohjaaja: Nurmi-Rantanen, Kirsi
Sivumäärä: 38
Liitteitä: 0

Asiasanat: julkaisutoiminta, visuaalinen suunnittelu, taitto, viestintä, valtionhallinto.

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön aiheena oli Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportin visuaalisen ilmeen suunnitteleminen ja toteuttaminen Zoonosikeskukselle ja työn ulkoasun onnistumisen arviointi. Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportti ja sen ulkoasu perustuu sisällöltään vastaavaan, suomenkieliseen Zoonosit Suomessa 2000–2010 -raporttiin. Raportit julkaistiin noin vuoden välein. Molempien raporttien visuaalinen ilme ja ulkoasu vastaavat toisiaan ja ne toteutettiin toimestani Zoonosikeskukselle Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran alaisuudessa vuosina 2011–2012. Zoonosikeskus on Eviran ja Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) zoonosiasiantuntijoista koostuva verkosto, joka toimii valtion keskushallinnossa.

Alkuperäisen Zoonosit Suomessa 2000–2010 -raportin tarkoitus oli koota yhteen internetsivuilla ollut tieto, jotta sitä voitaisiin käyttää virallisena viitteenä esim. tiedeellisissä julkaisuissa. Asiantuntijoille haluttiin myös antaa koottua tietoa opetustilanteissa hyödynnettäväksi kokonaisuudeksi. Raportin avulla haluttiin lisäksi säilyttää tautihistoriatiedot muuttumattomina, jotta internetsivujen päivittäminen tulevaisuudessa helpottuisi. Englanninkielisen raportin tarkoitus oli lisäksi tavoittaa kokonaan uusi kohderyhmä, joka aiemmin oli tiedonsaannissa vähemmällä huomiolla.

Ulkoasun suunnittelu ja toteutus tehtiin ainoan olemassa olevan Zoonosikeskuksen visuaalisen ilmeen pohjalta, joka tuolloin oli keskuksen verkkosivusto ja sen ulkoasu. Taittotyö toteutettiin Adoben InDesign -ohjelmalla käyttäen apuna Adoben Photoshop -ohjelmaa. Kuvituksena käytettiin lähinnä itse suunniteltuja graafisia elementtejä sekä tilastotietoihin pohjautuvia kaaviokuvia. Tämä kirjallinen osuus ulkoasun toteutuksen onnistumisesta tehtiin visuaalisen viestinnän lähdeaineistoon perustuen. Teoreettisessa viitekehyksessä perehdyttiin mm. niihin viestinnällisiin lähtökohtiin, jotka olivat olennaisia raportin toteuttamisessa. Julkaisun tekemisen lähtökohdat käytiin läpi Zoonosikeskuksen näkökulmasta: kuka, kenelle, mitä, miksi, miten ja milloin.

Tässä opinnäytetyön kirjallisessa osassa pohdittiin tehtyjä valintoja teoreettiseen viitekehukseen nojaten. Työssä arvioitiin mm. typografiaa, kuvia, värimaailmaa, sommittelua, kuvia, logoa ja liikemerkkiä sekä käytettyjä muotoja. Ulkoasun arviointi tehtiin vuosina 2013–2014, jolloin alkuperäisen ulkoasun suunnittelusta oli kulunut 2–3 vuotta. Siksi ajatukset olivat kypsyneet myös ulkoasun osalta. Opinnäytetyössä tehtiin mm. sellaisia päätelmiä, että raportin ulkoasu voisi olla onnistuneempi, jos joitakin aikaisempia valintoja, kuten graafisia elementtejä ja kaavioiden ulkoasua, muutettaisiin. Myös liikemerkki tulisi muuttaa tarkoitukseensa sopivammaksi.

THE VISUAL IDENTITY AND LAYOUT OF THE REPORT ZOONOSES IN FINLAND IN 2000–2010

Laine, Auli

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Business Administration

June 2014

Supervisor: Nurmi-Rantanen, Kirsi

Number of pages: 38

Appendices: 0

Keywords: publication, visual identity, layout, communication, state administration

The topic of this functional thesis was to design a visual identity to the report Zoonoses in Finland in 2000–2010 and to evaluate how the layout succeeded. The thesis was made for the Zoonosis Centre. The Zoonoses in Finland in 2000–2010 -report and its layout is based on the original Finnish version of the report called Zoonosit Suomessa 2000–2010. The reports were published within a year of each other. The visual identity of both of these reports was created for the Zoonosis Centre while I was working for the Finnish Food Safety Authority Evira during the years 2011–2012. The Zoonosis Centre is a network of specialists who work within the field of zoonoses in Evira or the National Institute for Health and Welfare (THL). The network operates in the central government of Finland.

The purpose of the original Finnish report was to collect the information from the website together for the specialists to use as official source literature and to help them to utilize the information easier for example in teaching situations. The report was also created to store the data of the zoonoses in an aggregated report so that updating the website would get easier. In addition, the English report was published to reach an entirely new interest group who lacked information at that moment.

The designing of the layout was created based on the website of the Zoonosis Centre, which was more or less the only part of the already existing visual identity of the Zoonosis Centre. The layout itself was made with the program Adobe InDesign assisted with the use of Adobe Photoshop. The illustration of the publication included mostly self-made graphic elements and statistical charts. The analysis regarding the success of the layout is based on source material within the field of visual design and communication. The context is focused on the crucial points of making a publication. The bases of publishing were overviewed from the Zoonosis Centre's point of view: who, to whom, what, why, how and when.

The written part of this thesis contains deliberation of the choices made by referring them to the theoretical context. In this thesis f. ex. the typography, the pictures, the chosen color palette, the composition and the used shapes were evaluated. The evaluation of the layout was completed during the years 2013–2014 which was 2–3 years after the dates the actual reports were published. Because of this the thoughts considering the layout had matured. This thesis brings out conclusions that the layout could be more successful if certain changes would be made. Those changes would especially concern the graphic elements, the visual identity of the charts and the logo of the Zoonosis Centre.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
1.1	Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportin taustat	6
1.2	Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportin ulkoasun taustat.....	7
2	VALTION ORGANISAATIOT JA VALTIONHALLINNON VIESTINTÄ.....	8
2.1	Valtionhallinto ja valtion organisaatiot.....	8
2.2	Viestintä valtionhallinnossa.....	9
3	VIESTINTÄ, JULKAISU JA VISUAALINEN SUUNNITTELU.....	10
3.1	Viestintä	10
3.2	Julkaisu	11
3.3	Visuaalinen suunnittelu.....	11
4	ZOONOOSIKESKUS JA JULKAISUN SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT.....	12
4.1	Kuka	13
4.1.1	Zoonoosikeskus	13
4.1.2	Zoonoosikeskuksen rakenne ja asiantuntijat	14
4.2	Kenelle, mitä ja miksi?	15
4.2.1	Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportin kohderyhmä.....	16
4.2.2	Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportin tavoite ja tarkoitus	16
4.3	Miten ja milloin?.....	17
4.3.1	Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportin julkaisumuoto ja jakelutapa	17
4.3.2	Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportin julkaisemisen ajoitus	18
5	MUUT HUOMIOITAVAT ASIAT ENNEN TYÖN ALOITTAMISTA.....	19
5.1	Lähtökohdat Zoonoosikeskuksen viestinnässä	19
5.2	Asetut vaatimukset Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportin ulkoasulle	20
6	ZOONOSES IN FINLAND 2000–2010 -RAPORTISSA KÄYTETYT ELEMENTIT.....	21
6.1	Väritila	21
6.2	Värit	22
6.3	Typografia.....	24
6.4	Kuvat ja kaaviot	26
6.5	Logo, tunnus ja liikemerkki	28
6.6	Sommittelu ja graafiset elementit	31
7	PÄÄTELMÄT	33
	LÄHTEET.....	37

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö ja se keskittyy arvioimaan englanninkielisen Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportin ulkoasua. Toiminnallinen osuuteni tässä on ollut raportin ulkoasun suunnittelu ja toteuttaminen. Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportti perustuu aiemmin tehtyyn suomenkieliseen vastaavaan raporttiin Zoonosit Suomessa 2000–2010. Kun tässä kirjallisessa opinnäytetyössä viitataan raporttiin, tarkoittaa se aina joko englanninkielistä Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raporttia tai vaihtoehtoisesti suomenkielistä Zoonosit Suomessa 2000–2010 -raporttia. Se, kummasta raportista puhutaan, käy ilmi siitä, puhutaanko suomenkielisestä tai englanninkielisestä raportista. Suomenkieliseen raporttiin viitataan usein myös alkuperäisenä raporttina. Tähän kirjalliseen opinnäytetyöhön viitataan aina opinnäytetyönä eikä sitä koskaan kutsuta raportiksi.

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira on tämän opinnäytetyön kannalta olennainen taho, sillä molempien raporttien taittamistyö on tehty Zoonosikeskukselle Eviran alaisuudessa. Evira on osa julkishallintoa ja valtion keskushallintoon kuuluva virasto (Suomi.fi -verkkosivusto 2013). Zoonosikeskus on Eviran ja toisen keskushallintoon kuuluvan valtion laitoksen, Terveystieteiden tutkimuslaitoksen (THL), asiantuntijoista koostuva yhteistyöelin. Zoonosit vuorostaan ovat tartuntatauteja, joiden aiheuttajat voivat siirtyä eläimistä ihmisiin ja päinvastoin. Zoonooseja ovat esim. sellaiset taudit kuin salmonella, EHEC, borreliosisi, rabies ja lintuinfluenssa. (Zoonosikeskuksen www-sivut, 2013.)

Teoria tämän työn taustalla pohjautuu lähdekirjallisuuteen sekä Zoonosikeskuksen johtajan kanssa käytyihin keskusteluihin. Kaikille tässä opinnäytetyössä käytetyille Zoonosikeskuksen viestinnällisille lähtökohdille ja niihin liittyville tiedoille ei ole kirjallista lähdettä, sillä asiat ovat nousseet esiin Zoonosikeskuksen johtajan kanssa käydyissä kahdenkeskisissä keskusteluissa jo marras-joulukuussa 2011 alkuperäistä, suomenkielistä raporttia taittaessani ja suunnitellessani. Tällöin ei ollut vielä tiedossa, että tuleva opinnäytetyöni tulee läheisesti liittymään Zoonosit Suomessa 2000–2010 -raporttiin, joten tiedonvaihtoa ei ole osattu huomioida etukäteen kirjallisesti eikä päivämääriä siitä, milloin keskustelut on käyty, ole kirjattu ylös. Zoonosikes-

kuksen johtaja Saara Raulo on kuitenkin jälkikäteen tarkastanut näihin keskusteluihin pohjautuvien ja tässä opinnäytetyössä taustoituksessa käytettävien tietojen oikeellisuuden. Hyväksyminen on tapahtunut sähköpostitse 17.4.2014.

Tässä opinnäytetyössäni käyn ensin pintapuolisesti läpi niitä viestinnän lähtökohtia, jotka ovat olennaisia raportin toteuttamisen kannalta. Selvitän mm. sen, mitä tarkoitetaan viestinnällä, visuaalisella suunnittelulla ja julkaisulla. Ennen varsinaisen raportin arvioimista on myös olennaista ymmärtää tiettyjä perusasioita valtionhallinnon viestinnästä ja julkaisun suunnittelun lähtökohdista. Nämä lähtökohdat käydään läpi Zoonosikeskuksen näkökulmasta: kuka, kenelle, mitä, miksi, miten ja milloin.

Lopuksi tässä opinnäytetyössä keskitytään kuvaamaan raporttien ulkoasussa käytettyjä graafisen ilmeen peruselementtejä ja perustelemaan niihin liittyviä tehtyjä ratkaisuja. Työssä arvioidaan mm. typografiaa, kuvia, kaavioita, värimaailmaa, sommitte-
lua, logoa ja liikemerkkiä sekä käytettyjä muotoja. Kerron myös, mitä tekisin nyt toisin, jos tekisin suunnittelutyön uudelleen. Varsinaisissa raporteissa käytetään tekstin lomassa nimitystä ”kuva” käytetyistä havainnollistavista kaavioista. Tässä opinnäytetyössä käytän kuitenkin kuva-nimitystä itse tekemästäni kuvituksesta ja nimitän raportissa kuvituksena käytettyjä kaavioita selvyiden vuoksi kaavioiksi.

Koska englanninkielinen Zoonoses in Finland 2000–2010 -raportti perustuu aiemmin tehtyyn suomenkieliseen vastaavaan raporttiin Zoonosit Suomessa 2000–2010 ja molempien ulkoasu alkuperäisen raportin taittopohjaan, on kaikki ulkoasuvalintoihin liittyvät päätökset tehty jo ennen tämän opinnäytetyön aloittamista. Siksi kerronkin seuraavaksi vielä tarkemmin alkuperäisestä raportista ja sen ulkoasun taustoista, jotta kokonaisuutta on helpompi ymmärtää.

1.1 Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportin taustat

Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportti on käännösversio aiemmin tehdystä suomenkielisestä Zoonosit Suomessa 2000–2010 -raportista. Raportit vastaavat sisällöltään toisiaan. Zoonosit Suomessa 2000–2010 -raportin 1. painos valmistui jou-

lukuussa 2011. Suomenkielinen raportti on alkuperäinen versio, jonka ulkoasun olen niin ikään taittanut ja suunnitellut.

Englanninkielinen versio raportista valmistui marraskuussa 2012 suomenkielisen raportin valmista pohjaa hyödyntäen. Käännösversio raportista julkaistiin lopulta joulukuussa 2012. Englanninkielisen version valmistumisen yhteydessä myös suomenkielistä versiota päätettiin päivittää. Joulukuussa 2012 suomenkielisestä tehtiin pienten lisäysten jälkeen toinen painos. Tiedossa olleet muutokset tehtiin suoraan myös englanninkieliseen raporttiin ennen sen julkaisemista. Prosessin aikataulua on selkeytetty ala olevassa kuvassa 1.

Raporttien Zoonosit Suomessa 2000–2010 ja Zoonoses in Finland 2000–2010 aikataulu														
2011			2012											
loka	marras	joulu	tammi	helmi	maalis	huhti	touko	kesä	heinä	elo	syys	loka	marras	joulu
ZS/ZF	ZS	ZS											ZF	
													ZS	
ZS = Zoonosit Suomessa 2000–2010														
ZF = Zoonoses in Finland 2000–2010														
Punainen = Suunnitteluvaihe														
Keltainen = Toteutusvaihe														
Vihreä = Julkaisu														
ZS = julkaisupvm 15.12.2011, 2. painos, julkaisupvm 13.12.2012														
ZF = julkaisupvm 13.12.2012														

Kuva 1: Raporttien aikataulutus ja työvaiheet. Marraskuun lopussa tein päivitystyötä suomenkieliseen versioon ja siitä julkaistiin 2. painos.

1.2 Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportin ulkoasun taustat

Kaikki ulkoasuun liittyvät ratkaisut on tehty alkuperäiseen raporttiin vuonna 2011. Sekä suomen- että englanninkielisten raporttien ulkoasu noudattaa kokonaisuutena samaa linjaa ja ne ovat enemmän tai vähemmän samanlaiset. Tässä opinnäytetyössä arvioidessani raportin ulkoasua pohdinkin oikeastaan alkuperäiseen raporttiin tekemiäni valintoja, mutta silloiset ratkaisut vaikuttavat edelleen myös englanninkieliseen versioon.

Erot raporttien välillä johtuvat lähinnä kielten välisistä pituseroista ja sen mukanaan tuomista pienistä mutta välttämättömistä muutoksista sekä kuvituksena käytettyjen kaavioiden kokoeroista. Esimerkkinä pienistä muutoksista mainittakoon esim. se, että

joillakin sivuilla alun perin käytetty sivupohja on vaihdettu toiseen ja paremmin taittoon sopivaan. Joillakin sivuilla taas graafisien elementtien tai kaavioiden kokoa on muutettu ja paikkoja siirretty, jotta teksti sopisi paremmin taittoon tai mahtuisi yhdelle sivulle.

Opinnäytetyön edetessä tulen useasti viittaamaan alkuperäiseen, suomenkieliseen raporttiin ja/tai puhumaan rinnakkain molemmista raporteista. Raporttien välisistä pienistä eroista huolimatta pidän tässä opinnäytetyössä molempia raportteja vertailussani samanveroisina, joten alkuperäistä raporttia koskevaa pohdintaani voi soveltaa sellaisenaan kumpaankin kieliversioon.

Koska Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportti ja sen ulkoasu perustuu alun perin vuonna 2011 julkaistuun suomenkieliseen edeltäjäänsä, onkin tärkeää huomioda, että englanninkielistä versiota taittaessani en voinut yhteneväisyyden säilyttämiseksi juurikaan puuttua jo aiemmin tekemiini valintoihin. Kypsyttelyn jälkeen kuitenkin olisin tehnyt joitakin asioita toisin ja tulenkin myöhemmin kertomaan myös parannusehdotuksia nykyiseen ulkoasuun.

2 VALTION ORGANISAATIOIT JA VALTIONHALLINNON VIESTINTÄ

Jotta raportin varsinaista tarkoitusta voisi ymmärtää, on ensin lyhyesti selvennettävä muutama perusasia. Sellaisia ovat mm. käsitteet valtionhallinnosta, perustiedot valtionhallinnon organisaatioista sekä lähtökohdat valtionhallinnon viestinnässä.

2.1 Valtionhallinto ja valtion organisaatiot

Valtion hallintojärjestelmä on osa julkista hallintoa. Sitä voidaan tavallaan pitää valtion lainsäädäntönsä avulla luomaksi hallintojärjestelmäksi, jonka tarkoituksena on edistää, tukea, säännellä ja valvoa kansalaisten, kansalaisryhmien sekä kansalaisten muodostamien yhteisöjen toimintaa. (Suomi.fi -verkkosivut, 2013.)

Valtionhallintoon lasketaan kuuluvaksi ministeriöt, valtion virastot ja laitokset sekä lisäksi valtion liiketoiminta. Näistä ylimmällä tasolla hierarkiassa ovat ministeriöt sekä valtion keskushallintoon kuuluvat virastot ja laitokset. Virastojen ja laitoksien toimintaa ohjataan ministeriöstä käsin. (Suomi.fi -verkkosivut, 2013.) Keskushallinnon virastoihin ja laitoksiin kuuluvat myös tämän opinnäytetyön kannalta keskeiset julkisen sektorin organisaatiot, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Evira on Maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa, THL taas Sosiaali- ja terveysministeriön. (Eviran ja THL:n verkkosivut, 2014)

Valtion virastoille ja laitoksille on ominaista, että niillä on toiminnassaan mahdollisuus toteuttaa ja ilmentää valtiovaltaa tai julkista valtaa yhteiskunnassa. Pääosin valtio-organisaatioiden toiminta perustuu lakiin tai asetukseen ja ne käyttävätkin toiminnassaan toimeenpanovaltaa. Tällä tarkoitetaan lakien toimeenpanemista, eli esimerkiksi, että virastot ja laitokset voivat antaa määräyksiä ja ohjeita tai valvoa ja tarkastaa eri toimintoja yhteiskunnassa. (Kiviniemi, Vehkamäki, Pöllä & Äijälä 2000, 12–15.)

Valtion organisaatioiden ominaispiirre on, että ne eivät tavoittele toiminnallaan taloudellista voittoa. Tämä määrittelee pitkälti näiden organisaatioiden toimintaa ja yleensä toiminnassa korostuukin se, minkä vuoksi ja mitä kohderyhmää varten jotakin tehdään. Myös sidosryhmät ovat tärkeä tekijä organisaation toiminnan tukemisessa. (Vuokko 2010, 14.)

2.2 Viestintä valtionhallinnossa

Valtion organisaatiot ovat siis riippumattomia tahoja ja niiden toiminta ei ole suoraan rinnastettavissa kaupallista voittoa tavoitteleviin yrityksiin. Tämä onkin aina huomioitava, kun tehdään mitä tahansa viestintää julkiselle sektorille.

Valtionhallinnon viestintäsuosituksessa sanotaan näin: ”Valtionhallinnon viestinnän tavoitteena on tukea demokratian toimivuutta ja kansalaisten oikeuksien toteutumista sekä luoda edellytyksiä yhteisöjen ja yritysten toiminnalle. Valtionhallinto ja sen viestintä ovat kansalaisia varten. Viestintä on aktiivista ja palvelevaa. Viestintä läh-

tee vastaanottajan tarpeista, oikeuksista ja eduista.” (Valtionhallinnon viestintäsuositus 2010, s. 13.)

Valtionhallinnossa viestinnän tarve, laatu, keinot, ajoitus ja kohdentaminen riippuvat viranomaisen tehtävästä. Valtion viranomaisten yhtenä velvollisuutena on tuottaa ja jakaa olennaista tietoa kansalaisille ja sidosryhmilleen. Kukin viranomainen määrittelee itse omaan toimintaansa nähden parhaiten sopivat viestinnälliset painopisteet, kohderyhmät ja yhteistyökumppanit. (Valtionhallinnon viestintäsuositus 2010, s. 11–13.)

Valtionhallinnon viestinnässä painotetaan nykyään erityisesti verkkoviestintää, sillä se palvelee niin kansalaisia, mediaa kuin muitakin sidosryhmiä. Verkkoviestintä antaa mahdollisuuden välittää tietoa eteenpäin nopeasti, laajasti ja tehokkaasti. Tieto saavuttaa sidosryhmiä myös tiedotteiden, esitteiden, julkaisujen ja muistioiden avulla. (Valtionhallinnon viestintäsuositus 2010, s.15, 19.)

3 VIESTINTÄ, JULKAISU JA VISUAALINEN SUUNNITTELU

3.1 Viestintä

Mitä sitten on tuo jo mainittu viestintä? Kielitoimiston sanakirja MOT määrittää viestinnän olevan viestimistä, tiedottamista, tiedonvälitystä ja kommunikaatiota. MOT:in mukaan sana ”viestiä” tarkoittaa viestin tai viestien vaihtamista, välittämistä tai lähettämistä. (MOT verkkosanakirja 2014.) Viestinnässä perustekijöitä ovatkin itse viesti sekä sen lähettäjä ja vastaanottaja. Viestin lähettäjällä on viesti, jonka hän haluaa välittää eteenpäin vastaanottajalle. (Vuokko 2002, s. 21.)

Viestintä on aina tarkoituksellista ja sillä on tavoite. Viestinnässä lähettäjä pyrkii vaikuttamaan vastaanottajaan positiivisesti. Viestintä tapahtuu erilaisten symbolien, kuten sanojen, kuvien, eleiden, värien tai muiden vastaavien avulla, jotta haluttu vaikutus saataisiin vastaanottajassa aikaan. (Vuokko 2002, s. 21–22.)

Karkeasti voidaankin yksinkertaistaa, että viestinnässä tärkeää on se, kuka sanoo, mitä, kenelle, minkä välityksellä ja mitkä ovat vaikutukset. Edellinen lause sisältää pitkälti olennaisimmat osatekijät siinä, mitä tulee ottaa huomioon viestinnän suunnittelussa, jotta lähettäjä voi onnistua viestinsä välittämisessä. (Vuokko 2002, s. 21–22.)

3.2 Julkaisu

Jokainen julkaisu on tapa viestiä. Julkaisun avulla haluttu viesti voidaan viedä eteenpäin vastaanottajalle. (Loiri & Juholin 2006, 8.) Kielitoimiston sanakirja MOT määrittelee julkaisun olevan (*useina kappaleina*) *julkaistu kirjallinen tuote* (MOT verkkosanakirja 2014). Sähköisellä julkaisulla taas voidaan tarkoittaa melkein mitä tahansa julkaisua joka ei ole painetussa muodossa. Sähköinen julkaisu voi olla vaikkapa e-kirja, sähköinen oppimismateriaali tai internetistä ladattava pdf-tiedosto. (Suomen tietokirjailijat Ry:n verkkosivut 2014.)

Julkaisun yleisin tarkoitus on tiedon välittäminen, mutta samalla julkaisut kertovat siitä yrityksestä tai yhteisöstä, joka viestin haluaa eteenpäin viedä. Julkaisut luovat vastaanottajissa vahvoja mielikuvia ja ovat sitä kautta merkittäviä viestivälille taholle. (Loiri & Juholin 2006, 8.)

3.3 Visuaalinen suunnittelu

Visuaalinen suunnittelu on sanatonta, visuaalista viestintää ja se on jokaisen julkaisun perusta. Visuaalinen suunnittelu luo ulkoasun julkaisijan sanomalle. (Pesonen 2007, 2.) Visuaalisuuden MOT määrittää olevan jotain näköaistia koskevaa, siihen perustuvaa tai ylipäättään jotakin näkyvää (MOT verkkosanakirja 2014). Ihmisen ympärillä esiintyvistä informaatioista jopa 75 % menee perille näköaistin kautta. Viestintä on siis olennaiselta osin visuaalista. (Nieminen 2004, 8.)

Visuaalisen suunnittelun, eli graafisen suunnittelun, tarkoitus on varmistaa, että yrityksen viesti menee perille. Se on kaikkien näkyvien ja näkymättömienkin elementti-

en järjestelyä niin, että ulkoasu edistää sanoman välittymistä. Kirjoitettu sisältö on olennainen osa viestin viemisessä vastaanottajalle, mutta yhtä lailla muut käytettävät elementit vaikuttavat tuloksen onnistumiseen. (Pesonen 2007, 2–3.)

Visuaalinen suunnittelu on sen lisäksi jatkuvuutta, jossa aiemmat julkaisut tukevat uuden julkaisun tavoitteita. Tällöin vastaanottaja voi helpommin tunnistaa viestin lähettäjän ja yhdistää viestin ja lähettäjän toisiinsa. (Pesonen 2007, 2–3.) Yritysten ja yhteisöjen viestinnältä odotetaan kurinalaisuutta, sillä mitä enemmän tyylit ja tavat keskenään rönkyilevät, sitä sekavamman kuvan yritys tai organisaatio antaa itsestään. Julkaisun ulkoinen ilme onkin olennainen tekijä viestinnän kannalta. (Loiri & Juholin 2006, 9–10.)

Monilla yrityksillä on käytössään valmis visuaalinen linja ja sitä toteutetaan valmiiksi suunnitellun graafisen ohjeiston avulla. Visuaalinen linja tukee yrityksen identiteettiä ja näkyvyyttä sekä auttaa tunnistamaan julkaisun juuri kyseisen yrityksen omaksi. Kun valmista visuaalista linjaa tai viestintästrategiaa ei ole olemassa, on viestin lähettäjän näkyvyyttä mietittävä tapauskohtaisesti. On myös mietittävä, onko harvoin julkaisevan tahon järkevää jatkuvasti muuttaa julkaisujensa ulkoasua vai haittaako se vain viestivän tahon tunnistamista. Julkaisujen jatkuvuutta kannattaa useimmiten hyödyntää, sillä ne voivat tukea uuden julkaisunkin tavoitteita. (Pesonen 2007, 2–3.)

4 ZOONOOSIKESKUS JA JULKAISUN SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT

Kuten aiemmin jo todettiin, viestin perille saamisessa on huomioitava useita osatekijöitä jo suunnitteluvaiheessa. Kuka sanoo, mitä, kenelle, miksi, miten ja milloin ovat olennaiset kysymykset, joita suunnittelijan tulee miettiä ennen julkaisun tekemisen aloittamista. Myös kustannuksia on mietittävä.

Seuraavassa osiossa näitä kysymyksiä mietitään Zoonoosikeskuksen kannalta. Tarkoitus on selventää lähtökohdat sille, kun Zoonoosikeskukselle alettiin suunnitella raportteja syksyllä 2011.

4.1 Kuka

Julkaisun suunnittelun tulee lähteä siitä, että mietitään kuka tai millainen taho toimii viestijänä. Usein kysymys on itsestään selvä, sillä viestijä on jokin yritys, yhteisö tai muu taho. Olennaista on kuitenkin pelkän tahon nimeämisen lisäksi se, millaista kuvaa yritys haluaa itsestään tuoda esille ja mitä yritys tavoittelee. (Pesonen 2007, 2.)

Kuten mainittu, monesti yrityskuvaa tukemaan on luotu valmis visuaalinen ilme, jonka pohjalta viestintää tehdään. Yhtenäinen visuaalinen ilme auttaa vastaanottajaa tunnistamaan, kuka viestin takana on. (Pesonen 2007, 2.)

4.1.1 Zoonoosikeskus

Zoonoosikeskus, jolle tämä opinnäytetyö on tehty, on perustettu vuonna 2007. Sen pääasiallinen tehtävä on varmistaa, että valvonnan ja tutkimuksen yhteistyö eläinten ja ihmisen välillä tarttuvien tautien seurannassa ja torjunnassa toimii. Zoonoosikeskus mm. koordinoi zoonoosi-, ruokamyrkytys- ja mikrobilääkeresistenssiseurantaa, tiedon keräämistä ja seurantatulosten julkaisemista. Keskus osallistuu myös epidemiaselvityksiin sekä zoonooseihin liittyvään viestintään ja koulutukseen. (Eviran www-sivut, 2013.)

Zoonoosien ja niiden aiheuttajien seurannalla pyritään auttamaan viranomaisia suunnittelemaan ja tekemään asioita, joilla kansanterveyttä, elintarviketurvallisuutta sekä tuotantoeläinten terveyttä voitaisiin edistää. Myös seurannan tehokkuutta arvioidaan. Seurantatulokset ja muu zoonoosien esiintyvyyteen liittyvä tieto on Suomen osalta koottu Zoonoosikeskuksen verkkosivuille. (Zoonoosikeskuksen www-sivut 2013.)

EU:n jäsenmaiden tulee huolehtia zoonooseihin, ruokamyrkytys-epidemioiden ja mikrobilääkeresistenssiin liittyvästä yhteistyöstä eläinlääkintä-, elintarviketurvallisuus- ja terveydenhuoltotahojen välillä. Zoonosikeskus tekee tätä yhteistyötä Suomen osalta. (Zoonosikeskuksen www-sivut 2013.)

Keskus toimii myös yhteystahona kansainvälisiin zoonosiasiantuntijoihin. Tärkeimmät yhteystahot ovat Euroopan Elintarviketurvallisuusviranomainen (EFSA) ja Euroopan Tautien ehkäisyn ja valvonnan keskus (ECDC). Zoonosikeskus osallistuu lisäksi EU:ssa yhteisesti sovittavien zoonosiseurantahankkeiden suunnitteluun, aineiston kokoamiseen ja raportointiin. Zoonosikeskus tekee yhteistyötä esimerkiksi pohjoismaiden zoonosikeskusten kanssa. (Zoonosikeskuksen www-sivut 2013.)

4.1.2 Zoonosikeskuksen rakenne ja asiantuntijat

Kuten aiemmin jo todettiin, Evira toimii Maa- ja metsätalousministeriön (MMM) ohjauksessa. MMM on nimittänyt ohjausryhmän ohjaamaan Zoonosikeskuksen toimintaa. Zoonosikeskukselle on erikseen nimetty johtaja, joka kuuluu Eviran henkilöstöön. Keskuksen johtaja toimii suoraan Eviran pääjohtajan, Matti Ahon, alaisuudessa. (Raulo sähköposti 8.4.2014.) Zoonosikeskuksen johtajan tehtävää hoitaa tällä hetkellä Saara Raulo.

Zoonosikeskus on tiivistä kytköksissä Eviraan. Eviran päätehtäviin kuuluvat valvonnan johtaminen, ohjaaminen ja kehittäminen, laboratoriotuotoiminta, tieteellinen tutkimus sekä riskinarviointi. (Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran www-sivut 2014.) Zoonosikeskus yhdistää Eviran varsinaisten osastojen ja yksiköiden toimintaa niin, että sen toimintaa voidaan kuvata monia Eviran eri toimintakokonaisuuksia yhdistävänä prosessina. Sen lisäksi siihen kuuluu THL:n asiantuntijoita terveyden suojelun toimialalta. Varsinaista konkreettista Zoonosikeskusta ei ole olemassa, vaan keskuksen toiminta ja sen muu henkilöstö sijoittuu Eviran sekä THL:n toiminnallisiin yksiköihin. Zoonosikeskus on siis kansallinen, sekä Eviran että THL:n zoonosiasiantuntijoista koostuva asiantuntijaverkosto. (Raulo sähköposti 8.4.2014.) Kuvassa 2 nähdään Eviran organisaatiokaavio, joka hieman selventää Zoonosikeskuksen laajaa toiminta-alaa.

Eviran organisaatio

Kuva 2. Eviran organisaatiokaavio (Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran www-sivut 2014). Eviran organisaatiokaavio ylittyy syvimmillään yksikötasolle, mutta sen lisäksi yksiköiden sisällä voi olla erillisiä jaostoja. Zoonosikeskus yhdistää monen eri yksikön asiantuntijoita zoonosien saralla. THL:n terveyden suojelun toimiala puuttuu kuvasta.

4.2 Kenelle, mitä ja miksi?

Julkaisun tekeminen on pitkä ja kalliskin prosessi, joten sen tekemiselle on aina oltava perusteet ja tavoitteet. Ennen kuin julkaisua lähdetään tekemään, on mietittävä, mikä on sen tavoitteen saavuttamisen kannalta järkevää. Lisäksi on mietittävä julkaisun suhdetta yrityksen kokonaisviestintään nähden. (Loiri & Juholin 2006, 9–10.)

Julkaisua tehtäessä on huomioitava kohderyhmä, jolle se on suunnattu. Ovatko he nuoria vai vanhoja, uusia asiakkaita vai vanhoja sidosryhmäläisiä, mikä on heidän ammattinsa ym. Mitä pienempi ja määritellympi kohderyhmä on, sen helpompi on kohdistaa viesti juuri heille. (Pesonen 2007, 3.) On myös mietittävä, onko jokin sidosryhmistä jäänyt tähän mennessä viestinnällisesti lähes kokonaan huomiotta (Loiri & Juholin 2006, 9).

Laadittavan julkaisun tarkoitusta on pohdittava. Oli kyseessä sitten markkinoiminen, imagon vahvistaminen tai tiedon välittäminen, viestin esitystapa on todennäköisesti erilainen. Kaikkea ei myöskään kannata yrittää kertoa yhdellä kertaa vaan keskittyä yhden viestin kertomiseen kerrallaan. (Pesonen 2007, 3.)

4.2.1 Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportin kohderyhmä

Alkuperäisen raportin kohderyhmänä toimivat lähinnä muut viranomaiset ja asiantuntijat sekä alan opiskelijat Suomessa. Kohderyhmä englanninkielisellä raportilla on lähtökohtaisesti sama, mutta universaalien kielensä ansiosta kohderyhmä oli paljon laajempi. Englanninkielisen raportin pääasiallisena kohderyhmänä toimivatkin muut viranomaiset, asiantuntijat ja alan opiskelijat EU:ssa ja muualla maailmassa.

Koska raportti on julkisen organisaation tekemä ja sitä kautta myös kaikkien hyödynnettävissä, raportti palvelee lisäksi tarvittaessa kaikkia aiheesta kiinnostuneita, kuten mediaa ja kuluttajia.

4.2.2 Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportin tavoite ja tarkoitus

Alkuperäisen, suomenkielisen Zoonoosit Suomessa 2000–2010 -raportin tarkoitus oli koota yhteen verkkosivuilta löytyvä tieto, jotta se olisi helposti saatavilla myös muualla kuin verkossa. Alkuperäisen raportin tavoitteena oli mm. tarjota virallista ja kirjallista lähdemateriaalia Suomen zoonoositilanteesta alan asiantuntijoille. Kohderyhmälle haluttiinkin tarjota yhteen koottu, kirjallinen materiaali olemassa olevasta tiedosta, joka on kätevästi saatavilla ja hyödynnettävissä esim. työ- ja opetustilanteissa. Lisäksi raportin tarkoitus oli koota yhteen 2000-luvun zoonoositiedot, jotta verkkosivuja voitaisiin uusia ja tarvittaessa päivittää niin, että vanhat tiedot löytyisivät helposti raportista eikä niitä tarvitsisi erikseen verkkosivuille enää koota. (Raulo sähköposti 8.4.2014.)

Yksi koko Zoonoosikeskuksen tarkoituksista on palvella muita asiantuntijoita ja viranomaisia mm. Pohjoismaissa. Siitä huolimatta Zoonoosikeskuksella ei tällä hetkel-

lä lähinnä kustannussyistä ole englanninkielisiä verkkosivuja. Englanninkielisen raporttiversiön tavoite olikin tavoittaa kokonaan uusi keskeinen, kansainvälinen kohderyhmä, joka aiemmin oli jäänyt tiedonsaannissa ja viestinnässä vähälle huomiolle. Raportin avulla zoonosiasiantuntijat ympäri Eurooppaa ja koko maailmaakin tulisivat saamaan selkeää, dokumentoitua tietoa Suomen tautitilanteesta kielimuurista huolimatta. Tämän vuoksi johtaja Saara Rauho piti englanninkielistä raporttia alkupeleistä suomenkielistä tärkeämpänä.

4.3 Miten ja milloin?

Julkaisua tehtäessä yksi pohdittava asia on, miten valitaan mielekkäin, tehokkain, toimivin ja taloudellisin tapa viestin välittämiseen. Käytettävä budjetti on monesti yksi merkittävä osa, joka vaikuttaa julkaisun tekemiseen. Se asettaa julkaisulle ja sen ulkoasulle myös rajoja. Myös jakelukanavan tulee olla tiedossa: postitetaanko julkaisu, onko se saatavilla paperisena painotuotteena vai pelkästään sähköisenä, käytetäänkö esim. internetiä jakelukanavana vai mistä julkaisu on saatavilla. (Pesonen 2007, 4.)

Myös ajoitus julkaisulle on tärkeä, sillä on otettava huomioon myös ulkoiset asiat. Viesti voi hukkua esim. joulukiireisiin tai se voi julkaisuajankohtaansa nähden vanhentua nopeasti. Julkaisun tekemiseen käytettävä aika on myös hyvä määrittellä etukäteen. (Pesonen 2007, 5.)

4.3.1 Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportin julkaisumuoto ja jakelutapa

Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportti on sähköinen julkaisu, joka on pdf-muodossa ladattavissa internetistä. Kohderyhmän kannalta järkevin raportin jakelutapa oli internet, sillä kohderyhmän edustajat olivat ympäri Eurooppaa. Internetjakelu oli luonnollisesti myös kustannusten kannalta edullisin tapa.

Olikin selvää, että verkkosivuille raportti menisi joka tapauksessa, jotta raportti saavuttaisi oikeat tahot helposti. Lopullinen julkaisumuoto oli tästä huolimatta hieman

epäselvä, sillä alkuun ei koskaan lopullisesti poissuljettu sitä vaihtoehtoa, etteikö raportista tulisi myös neliväristä painoversiota. Oli kuitenkin lähes varmaa, että painotuotetta raportista ei koskaan tulisi ensinnäkin taloudellisista syistä johtuen ja toiseksi sen vuoksi, että kohderyhmä oli sijoittunut ympäri Eurooppaa, jolloin painotuotteelle ei olisi ollut varsinaista jakelukanavaa, esim. yhteistä tapahtumaa tms.

Yllä mainitusta syystä johtuen oli jo ennakkoon huomioitava sähköisen pdf:n luomat edellytykset, kuten se, että jokaisen sivun olisi toimittava myös yksin ilman koko alueen näkymää. Lopullisessa työssä olisi otettava huomioon myös se, että vaikka julkaisu itsessään olisi sähköinen julkaisu, tulisivat kohderyhmät käyttämään julkaisua mitä suurimmalla todennäköisyydellä tulostettuna versiona. Oli siis huomioitava, että resoluution, eli kuvan tarkkuuden, olisi oltava riittävä kotitulostimille, vaikka kyseessä periaatteessa olikin sähköinen julkaisu. Resoluutiosta löydät tarkempia tietoja kappaleessa 6.4 Kuvat ja Kaaviot, s. 26.

4.3.2 Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportin julkaisemisen ajoitus

Suomenkielinen raportti julkaistiin joulukuussa 2011 ja alun perin englanninkielisen oli tarkoitus valmistua samoihin aikoihin. Englanninkielisen raportin julkaisu kuitenkin siirtyi alkuperäisestä aikataulustaan myöhemmäksi mm. rahoituksen ja muiden viivästysten vuoksi. Ennen kuin työ saatiin varsinaisesti käyntiin, virkasuhteeni Eviiraan päättyi joulukuun lopussa 2011. Kieliversioiden työ jäi siis tuolloin kesken.

Kun raportin julkaisu saatiin uudelleen työn alle marraskuussa 2012, se haluttiinkin julkaista mahdollisimman pian sen valmistuttua. Tällaiset kootut historiatiedot eivät varsinaisesti vanhene, joten oli ylipäättäen tärkeää saattaa tiedot kohderyhmien käyttöön. Tavoite oli saada raportti julkaistua vuoden 2012 puolella, sillä raportin viimeisimmät tiedot koskivat vuotta 2010. Tuolloin raportin julkaiseminen vuoden 2013 puolella olisi vaikuttanut mielikuvissa vieläkin myöhästyneemmältä kuin se, jos julkaisuvuodeksi tulisi 2012. Vaikka julkaisu tapahtui joulukuun aikaan ja riski viestin hukkumiselle oli mahdollinen, tässä tapauksessa kuitenkin kiire määritteli julkaisuajan.

5 MUUT HUOMIOITAVAT ASIAT ENNEN TYÖN ALOITTAMISTA

5.1 Lähtökohdat Zoonosikeskuksen viestinnässä

Zoonosikeskuksella on oma verkkosivusto osoitteessa www.zoonosikeskus.fi ja keskuksen viestiminen keskittyykin tälle sivustolle. Riippumatta läheisestä yhteydestä Eviran ja THL:n kanssa, Zoonosikeskus on toimintakokonaisuutena haluttu erottaa mm. erillisten ja selkeästi toisistaan erottuvien verkkosivujen avulla. Erilliset verkkosivut on alun perin tehty siksi, että Zoonosikeskuksen sivustolla oleva tieto olisi selkeästi tarjolla tällaista tietoa etsiville ja sitä tarvitseville ja, että tämä tieto löytyisi systemaattisesti yhdessä paikasta. Lisäksi Zoonosikeskuksen sivut ovat periaatteessa Eviran ja THL:n yhteiset. (Raulo sähköposti 8.4.2014.)

Tällä hetkellä keskuksella on käytössä suomenkieliset ja ruotsinkieliset verkkosivut, tosin sisältö suomenkielisellä puolella on kattavampi. Zoonosikeskuksen ajankohtaisista aiheista tai uutisista viestiminen, kuten tarvittavat tiedotteet, hoidetaan enimmäkseen Eviran viestintäyksikön tai vaihtoehtoisesti THL:n viestintäosaston kautta aiheesta riippuen. Sivustolle pyritään päivittämään vuosittain tilastotietoa zoonosija ruokamyrkytystapauksista, taudinaiheuttajien esiintymistä elintarvikeketjussa ja eläimillä sekä mikrobilääkeresistenssistä. Zoonosikeskuksen sivustolle pyritään lisäksi kokoamaan uutis- tai ajankohtaislinkkejä. Tällaisia ovat mm. Eviran, THL:n tai muiden virastojen ja tahojen julkaisemat, ajankohtaiset ja keskuksen toimintaan liittyvät tiedotteet.

Koska Zoonosikeskus on tiiviisti linkittynyt Eviraan ja THL:ään, ei sillä varsinaisesti ole omaa visuaalista ilmettä. Keskukselta puuttuu oma viestintästrategia ja viestintäsuunnitelma eikä sillä käytännössä ole itsenäistä viestintää. Keskuksella ei myöskään ole omaa, visuaalista materiaalia eikä mm. valmista pohjaa Zoonosikeskuksen omille julkaisuille. Eviran ja THL:n graafiset aineistot ovat värimaailmaltaan hyvinkin erilaisia kuin Zoonosikeskuksen tämänhetkinen pääviestintäväline, keskuksen verkkosivut. Siksi tämän raportin kohdalla oli hieman kyseenalaista käyttää näitä valmiita pohjia Zoonosikeskuksen viestinnässä, sillä julkaisun yhdistäminen Zoonosikeskukseen vaikeutuisi.

Verkkosivujen visuaalinen ilme ja verkkosivuilla käytössä oleva liikemerkki on tilattu ja teetetty Zoonosikeskukselle vuonna 2009 (Raulo sähköposti 8.4.2014). Sivuston päävärit ovat harmaa, punainen, valkoinen ja musta. Verkkosivujen valmiiseen värimaailmaan tai ulkoasuun ei kustannussyistä ollut mahdollista puuttua. Zoonosikeskus.fi-verkkosivu oli suomenkielisen raportin ulkoasua suunnitellessani käytännössä ainoa olemassa oleva ja valmiiksi suunniteltu visuaalinen osa Zoonosikeskusta. Karkeasti voidaan siis sanoa, että Zoonosikeskuksen verkkosivut olivat yhtä kuin Zoonosikeskuksen sen hetkinen visuaalinen ilme.

5.2 Asetut vaatimukset Zoonoses in Finland in 2000–2010 -raportin ulkoasulle

Raportin ulkoasun vaatimukset on määritelty suomenkielistä raporttia tehtäessä vuonna 2011. Valmista visuaalista ilmettä graafisen ohjeistuksen muodossa ei tuolloin pitkään odotetulle raportille ollut olemassa, eikä sellaista ole tätä opinnäytetyötä kirjoittaessanikaan. Vaatimuksena ei kuitenkaan ollut tehdä raporttia Eviran tai THL:n graafisen ohjeen mukaisesti. Koska kyseessä oli sekä Eviran että THL:n yhteinen julkaisu, olisi ollut vaikea perustella sitä, että raportin ulkoasuksi olisi valittu vain toisen tahon valmis visuaalinen ilme. Sainkin lopulta Zoonosikeskuksen johtajalta ja silloiselta viestintäjohtajalta käytännössä vapaat kädet raportin ja sen visuaalisen ilmeen toteuttamiselle. Toiveena kuitenkin oli, että raportti olisi ulkoasultaan helposti kytkettävissä Zoonosikeskukseen.

Valokuvia ei haluttu erikseen kustannussyistä ostaa ulkopuoliselta taholta eikä Eviran käytössä olevasta kuvapankista löytynyt sopivia valokuvia käytettäväksi kuvituksena. Silloin päätettiin, että niin sanotuiksi kuviksi riittäisivät tekstiä selventävät kaaviot. Taiton elävöittäminen muilla keinoin jäi taitajan harteille.

6 ZOONOSES IN FINLAND 2000–2010 -RAPORTISSA KÄYTETYT ELEMENTIT

Englanninkielisessä raportissa on käytetty samaa taittopohjaa kuin suomenkielisessä raportissa. Ne ovatkin lähes samanlaiset pieniä eroja lukuun ottamatta. Seuraava osio kertoo rinnakkain molemmista raporteista, sillä alkuperäiset päätökset ulkoasusta on tehty ensin tehtyyn, suomenkieliseen Zoonoosit Suomessa 2000–2010 -raporttiin. Pohdintaa voidaan kuitenkin sellaisenaan soveltaa myös englanninkieliseen versioon.

Julkaisun taittopohja on tehty julkaisuohjelma Adobe InDesignilla tätä taittoa varten tehtyjä sivupohjia hyödyntäen. Apuna työvaiheissa on käytetty käyttäen työkoneellani käytössäni ollutta ohjelmistoa. Käytännössä tämä on tarkoittanut kuvankäsittelyohjelma Adobe Photoshopia, sillä esim. Adoben Illustrator -vektorigrafiikkaohjelma ei ollut käytössäni. Tästä syystä monet taitossa käytetyt elementit on tehty suoraan InDesign-ohjelmalla.

6.1 Väritila

RGB-värit ovat valoon perustuvia värejä, jotka ovat käytössä sähköisissä julkaisuissa, kuten tietokoneen näytöllä. Järjestelmä perustuu punaiselle (R=red), vihreälle (G=green) ja siniselle (B=blue). RGB-värijärjestelmää kutsutaan additiiviseksi, koska osaväreille annetaan kirkkausaste ja kirkkausastetta muuttamalla saadaan värin kohdalla eri arvoja. 0 merkitsee tummintaa astetta ja maksimi 255 valkoista. Näitä kolmea väriä ja niiden valoisuusastetta yhdistelemällä muodostetaan muita värejä ja valkoista saadaan, kun kaikki värit ovat maksimissaan. (Pesonen 2007, 80.)

Painotyössä käytettävät värit perustuvat CMYK-väreihin. CMYK-värit ovat sekoitettavia värejä, joita on tarkoitus käyttää silloin, kun tehdään tulostettavia tai painettavia julkaisuja tai valokuvia. Järjestelmän värit ovat syaani (C=cyan), magenta (M), keltainen (Y=yellow) ja avainväri (K=key). Avainväri on musta. CMYK-värit perustuvat subtraktiiviseen värijärjestelmään. Tällä tarkoitetaan sitä, että väriä vähentämällä saadaan valkoista. Väriä ei siis lisätä lainkaan, kun kaikki värit ovat arvoltaan 0. Täl-

löin väriksi saadaan käytetyn paperin väri, joka yleensä on valkoinen. (Pesonen 2007, 80.)

Koska tämän julkaisun kohdalla ei ollut lopullista ja täyttä varmuutta siitä, että raportti tulisi vain sähköiseen muotoon ja internetjakeluun eikä painettavaksi, päätin tehdä raportin varmuuden vuoksi painokelpoiseen CMYK-värimaailmaan. Päätöksen tein nojaten siihen, että painokelpoisen julkaisun muuttaminen pienemmäksi RGB-muotoiseksi pdf:ksi olisi huomattavasti helpompaa kuin toisin päin: huonompi-resoluutioista työtä ei jälkikäteen enää painokelpoiseksi saisi. (Tarkempaa tietoa resoluutiosta kohdassa 6.4 Kuvat ja kaaviot, s. 26). Mainittua päätöstä puolsi myös se, että olimme sopineet, että varsinaisia valokuvia ei julkaisussa tulisi käyttämään. Kuvavalintoja ei siis tarvinnut erikseen tehdä sen perusteella, oliko resoluutio riittävä, vaan graafiset elementit olisivat jo itsessään painokelpoisia.

Lopulta, kun taittotyö oli jo pitkällä, päätettiin, että painotyötä ei tehdä. Tässä vaiheessa totesin, että työ oli helpointa tehdä loppuun asti aloitetulla tavalla ja muuttaa se lopuksi RGB-muotoon. Tämä oli mielestäni tarkoituksen mukaista kohderyhmää ja heidän käyttötapaansa ajatellen, sillä kotitulostimiin harvemmin voidaan käyttäjän toimesta ottaa käyttöön CMYK-värejä, vaan laitteet tekevät muutoksen itse RGB-värimaailmasta CMYK:iin.

6.2 Värit

Värit ovat voimakkaita viestejä. Julkaisussa käytettävät värit voivat auttaa tunnistamaan sen takana olevan yrityksen, jos käytössä ovat yrityksen tunnusvärit. Suunnittelu kannattaa aloittaa pääväristä, eli hallitsevimmistä väristä, joka usein on liikemerkin väri. (Pesonen 2007, 56–57.)

Kuten todettu, Zoonoosikeskus.fi -verkkosivu oli siis ainoa olemassa oleva ja valmiiksi suunniteltu visuaalinen osa Zoonoosikeskusta, kun aloin miettiä suomenkielisen raportin ulkoasua. Siksi minulle oli heti itsestään selvää, että raportissa käytettävät elementit, värit ja muut ideat olisi ammennettava nykyisiltä verkkosivuilta. Näin voitaisiin turvata yhteneväisen visuaalisen ilmeen säilyvyys raportin ja sivuston välil-

lä. Saman tien oli kuitenkin selvää myös se, että tulisin kuitenkin tekemään jotain, joka poikkeaisi tavanomaisesta viranomaisviestinnästä, joka usein mielletään tylsäksi.

Raportin värimaailma, joka on nähtävissä kuvassa 3, oli yhtenäisen tyylin vuoksi saman tien itsestäänselvyys: Zoonosikeskuksen www-sivun mukaisesti harmaata, punaista, valkoista ja mustaa. Selvitin sivuston julkaisujärjestelmää ylläpitävältä yritykseltä sivustolla käytettyjen värisävyjen CMYK- sekä RGB-arvot ja ryhdyin toimeen. Sivustolla ja Zoonosikeskuksen niin sanotussa liikemerkissä olennaisin väri on harmaa, joten siitä tuli myös julkaisun pääväri valkoisen pohjan ohella. Fonteissa käytössä on pelkkä musta, sillä otsikkofontin erilaisuus toimi riittävänä kontrastina leipätekstiin. Mausteena on käytetty verkkosivuilta tuttua punaista, joka sopii yhteen neutraalien muiden sävyjen kanssa ja piristää ulkoasua.

Kuva 3: Raportin kansilehti, josta näkyy käytetty värimaailma.

6.3 Typografia

Typografia voidaan määritellä seuraavanlaisesti: *Kirjaimien avulla tapahtuvaa vaikuttamista viestin havaitsemiseen, luettavuuteen ja ymmärretyksi tulemiseen* (Graafisen alan sanasto 2010, 46). Laajemmin ajateltuna typografia onkin julkaisun koko ulkoasu, yksinkertaisemmin ajateltuna kyseessä on julkaisun kirjasintyyppien- ja tyylien valitsemista, tekstin asettelua, ladelman muotoilua, palstojen määrittelyä ym. Typografialla on suuri merkitys julkaisun suunnittelussa. Se tuo julkaisulle sävyä, tunnelmaa ja tyyliä sekä kertoo kuka julkaisun takana on. Typografialla voidaan tukea itse julkaisun tekstin sanomaa. (Pesonen 2007, 13.)

Typografian tarkoitus on tehdä julkaisusta helposti luettava ja auttaa lukijaa erottamaan julkaisun eri osat, kuten otsikot, leipäteksti, kuvatekstit ja muut osiot. Typografian merkityksestä kertoo se, että sillä voidaan joskus jopa korvata kuva. Tiedetyt fontit mielletään helppolukuisiksi leipätekstifonteiksi, kuten päätteelliset antiikva-fontit ja tietyt taas otsikkofonteiksi, kuten jämäkämmät groteskit. Osa groteskeista fonteista on leipätekstinä kuitenkin luettavuudeltaan hyvää. Yleensä paras lopputulos saadaan, kun fontteja ei liikaa sekoiteta keskenään. (Loiri & Juholin 2006, 32–34.)

Raporteissa on leipätekstissä käytetty fonttia Arial. Vaikka se ei olekaan päätteellinen antiikva-kirjasintyyli, jotka koetaan ehkä helppolukuisemmaksi kuin päätteettömät groteskit, valitsin Arialin myös sen takia, että se on Evirassa yleisesti käytössä. Vaikka raporttia ei tehtykään Eviran graafisen ohjeen mukaisesti, oli Arial kuitenkin helppo valinta ja se olikin fonttivalinnoistani ensimmäinen lopullinen. Se sopi mielestäni yhteen myös myöhemmin valitsemani otsikoissa käytetyn päätteellisen ja mielestäni aavistuksen leikillisenkin fontin kanssa. Otsikoissa läpi koko raportin on käytettyä fonttia Cooper Black. Sen pyöreät muodot ja paksut, kaartuvat ja päätteelliset kirjaimet tukivat mielestäni graafista pääelementtiä, punavalkoista ympyrää. Kuvasta 4 löytyy esimerkit otsikkomalleista.

1. Tason otsikko

1.1 Tason otsikko

1.1.1 Tason otsikko

Numeroimattomat alaotsikot

Tapauskertomusten otsikot

Kuva 4: Raporteissa käytetty otsikkofontti on Cooper Black. Tässä fontti näkyy erikokoisena käytetyn tarkoituksensa mukaan.

Tehosteina tai korosteina on raportissa käytetty lähinnä latinalaisissa nimissä Arial Italic -kursiivia. Sen lisäksi tapauskertomukset on erotettu leipätekstistä harmailla laatikoilla, joissa on punaiset reunat. Tapauskertomuksen leipäteksti on Arial Bold, jolla pyrittiin parantamaan luettavuutta laatikon myötä ja helpottamaan leipätekstien keskinäistä erottamista. Tapauskertomuksissa käytössä on ollut latinalaisten nimien osalta Arial Bold Italic. Esimerkit käytetyistä fonttivariaatioista on nähtävillä kuvassa 5.

Arial regular leipätekstinä fonttikoossa 11.

Arial Italic latinalaisissa nimissä leipätekstin seassa sekä kuvateksteissä.

Arial Bold tapauskertomuksien leipätekstinä.

Arial Bold Italic tapauskertomuksien latinalaisissa nimissä sekä kaavioiden otsikkona (kuva tai taulukko).

Kuva 5: Leipätekstinä ja muuna tekstinä käytössä on fontti Arial. Tässä näkyy raporteissa esiintyvät eri variaatiot Arialista.

Julkaisussa on alusta loppuun käytetty leipätekstissä tasapalstaa luettavuuden parantamiseksi. Helppolukuisuuden vuoksi teksti myös liimautuu automaattisesti pohjaan niin, että rivit ovat palstoissa keskenään samalla tasolla. Näin lukijan on helpompi

pysyä tekstin kanssa linjassa lukiessaan, sillä rivit alkavat aina samasta kohdasta, vaikka palstat olisivatkin vierekkäiset.

6.4 Kuvat ja kaaviot

Painotyössä on huomioitava, että siinä käytettävien kuvien resoluutio on riittävä. Resoluutiolla tarkoitetaan digitaalisessa muodossa olevan informaatioiden yksityiskoh- tien tiheyttä (Graafisen alan sanasto 2010, 38). Resoluutio on siis tosin sanoen kuvan pikselitiheys. Pikseli taas on neliönmuotoinen kuva-alkio, eli pienin osa, josta kuva koostuu. Pikseleitä on kuvassa sen tarkoituksen mukaan eri määrä ja ne vaikuttavat kuvan tarkkuuteen. Mitä suurempi pikselitiheys on, sen tarkempi on myös kuva. Painotyöhön tarvitaan 300 ppi:n (*pixels per inch*) resoluutio, kun taas pelkälle sähköiselle julkaisulle riittää pienempi 72 ppi:n resoluutio. (Pesonen 2007, 74–75.) Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että jos kuvan tarkkuus, eli pikselitiheys, ei ole riittävän hyvä, kuva on tulostettaessa tai painettaessa epätarkka.

Tässä opinnäytetyössä kuvilla tarkoitetaan itse tekemääni kuvitusta, joka tässä julkai- sussa käytännössä tarkoittaa kuvituksena käytettyä palkkia, jossa on eläimiä. Julkai- sussa ei ole käytetty lainkaan varsinaisia valokuvia kustannussyistä, vaan julkaisun elävöittäminen on tehty muilla keinoin, lähinnä graafisilla elementeillä ja kaavioilla. Kaavioilla tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä yhtenä kuvituselementtinä käytettyjä taulukoita, jotka havainnollistavat mm. havaittuja tautilöydöksiä.

Kaaviot taittoa varten sain valmiina muuten, mutta jouduin tekemään niihin teksti- muutoksia. Itse kaaviot olivat asiantuntijoiden tekemiä ja he valitsivat niiden esitys- tavan. Kaavioita oli tästä syystä käytössä useita erilaisia. Tallensin kaaviot Exceleistä erikseen TIFF-kuviksi ja varmuuden vuoksi painamiseen sopivaan CMYK-muotoon, sillä lopullista varmuutta painamisen tarpeesta ei ollut. Kaavioiden resoluutio ei olisi kaikissa tapauksissa ollut painotyöhön riittävä, mutta koska painotyön toteutuminen oli epätodennäköistä, totesin sen olevan asia, joka tuskin vaikuttaisi lopputulokseen.

Idea eläinpalkkikuvaan lähti niin ikään Zoonosikeskuksen verkkosivuilta, jossa käy- tössä oli vastaava kuva. Ongelmaksi koitui kuitenkin se, että Zoonosikeskuksen

verkkosivujen etusivulla käytössä ollutta, valmista kuvaa, jossa eläimet olivat kaupunkimaiseman äärellä, ei ollut käytettävissä. Jouduin siis itse tekemään samantyyllisen kuvan raportin kuvitusta varten käyttäen työkoneellani käytössäni ollutta ohjelmistoa apunani. Uuden samantyyllisen kuvan tein Adobe Photoshopilla. Käytin mallina valmiita kuvia ja tein niiden pohjalta itse uuden, tosin yksinkertaistetun, kuvan raportin ja nettisivuston yhtenäistä tyyliä tukemaan. Kuvassa 6 näet sekä eläinpalkkikuvan että kaksi esimerkkiä käytetyistä kaavioista, kuvassa 7 on lisää kaaviomalleja.

5.5. Rabbit fever (tularemia)

Rabbit fever, or tularemia, is an infectious disease caused by the bacterium *Francisella tularensis*. In the Nordic countries, small rodents and hares are regarded as the reservoir of *F. tularensis*. The bacterium can remain viable for months in the soil, water and animal carcasses. As the bacterium is usually transmitted through blood-sucking insects, tularemia cases occur mainly in July–October when the number of insects is at its highest. The number of cases is also affected by the viable populations of hares and moles.

5.5.1. Tularemia in humans

Tularemia infection is mainly spread through insect bites. Infection can also be transmitted directly from a sick or dead animal, e.g. as wound

infection or through airborne transmission from contaminated environment.

The occurrence of tularemia varies considerably from year to year. The majority of cases are found between August and September. There were extensive tularemia epidemics in 2000, 2003, 2006–2007 and 2009, and previously in 1995–1996.

5.5.2. Tularemia in animals

In mammals, *Francisella tularensis* causes a disease accompanied with fever, and this disease is called tularemia. The bacterium has been found in over 200 different animal species. These animals also include fish, reptile, birds and insects. Our domestic animals are not particularly susceptible

to the pathogen and therefore, e.g. the chance of a hound developing the disease is very small.

However, cats are more susceptible to the bacteria, and some infections have been found in them. In Finland, tularemia as a clinical disease is found most commonly in lagomorphs, in which infection will inevitably lead to death. It has been discovered that wild small rodents can be carriers of the bacterium.

The bacterium *F. tularensis* is usually transmitted from one animal to another through blood-sucking insects. Therefore, tularemia cases occur between July and October when contact between mosquitoes, lagomorphs and moles is at its highest. An animal can also be infected directly from

a sick or dead animal, e.g. as a wound infection or through the mucous membrane. Infection may also take place through the respiratory tract or mouth through a contaminated environment, such as air, water, soil or plant-based material.

At Evira, the possibility of tularemia is always taken into account when examining wild animals that are found dead or put down due to illness. Dozens of brown hares and blue hares, as well as individual beavers, muskrats and moles are examined each year. However, in Finland animals are examined for tularemia only randomly, and therefore there is no detailed information about the possible distribution of the disease in Finland.

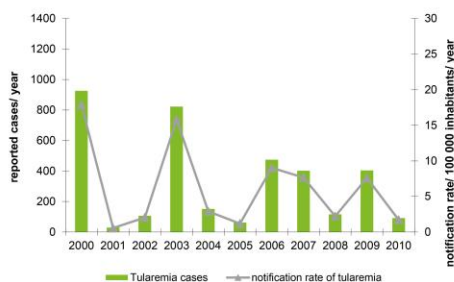

Figure: Reported cases of tularemia in people in 2000–2010 (Source: National Infectious Diseases Register, THL)

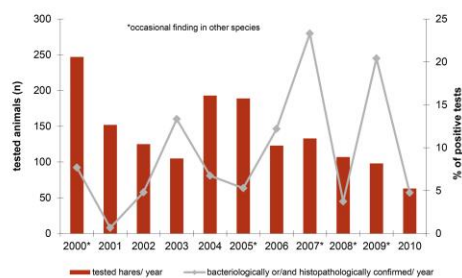

Figure: Tularemia tests on wild animals in 2000–2010 (Source: Evira)

Kuva 6: Aukeamalla on käytössä yksi eläinpalkkisivupohjista. Tässä nähdään kaksi esimerkkiä julkaisussa käytetyistä kaavioista. Vihreä kaavio on THL:n tilastotietoihin perustuva, punainen taas perustuu Eviran tietoihin.

If an EHEC infection detected in humans is connected to a cattle herd, the herd is tested for infection. On the traced farm, the infection pressure from animals to humans and between animals is reduced with hygienic measures.

The occurrence of VTEC in Finnish slaughter cattle was studied in a research project in 2003. VTEC bacteria were found in 30% of faecal samples and in 11% of carcass surface swabs. The highest number of bacteria was found in August–October. Among the serogroups found, in addition to O157 there were also other types that are known to cause EHEC infection in humans, such as O91, O103 and O113.

The prevalence of VTEC O157 bacteria in Finnish slaughter cattle was studied in research projects in 1997 and 2003. Since 2004, the prevalence of VTEC O157 bacteria in Finnish slaughter cattle has been monitored systematically as part of the in-house control of slaughterhouses.

According to studies, VTEC O157 bacteria were found in 1.3% of the tested bovine animals in 1997 while the corresponding result in 2003 was 0.4%. Since 2004, the VTEC O157 bacteria have been found in 0.5–1.2% of the tested bovine animals at the annual level. Cattle carrying the VTEC bacteria have been found in all seasons, with the majority of findings being made in June–August. In the 2000s, the prevalence of the bacteria in slaughter cattle has not changed noticeably at the annual level.

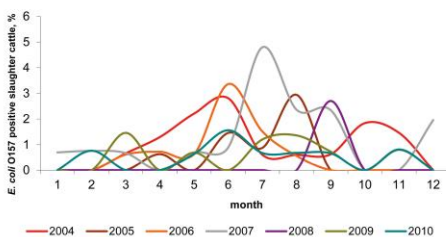

Figure: The monitoring results of the prevalence of VTEC O157 bacteria in slaughter cattle in 2004–2010 (Eviira)

24

The occurrence of the VTEC bacteria in cattle farms in 2004 was investigated in a separate research project. Of the 126 cattle farms included to the study, 5.5% were found to have VTEC O157 bacteria.

Since 2004, the VTEC O157 bacteria have been found in five to eighteen cattle farms each year through the in-house control programme of the slaughterhouse. Other VTEC types have not been found in the cattle farms within the scope of the EHEC control programme.

Wild animals

In Finland, no VTEC bacteria have been found in cervids, such as elk, deer or reindeer, or in birds.

5.4.4. Significance of EHEC in Finland

In the last few years, EHEC have been the fifth most common bacterium causing intestinal infections in humans in Finland. The majority of the infections are contracted in Finland, and a significant number of them are through human contacts. In Finland, cattle have turned out to be the key animal reservoir while in wild ruminants there is little indication of VTEC bacteria.

Case report – Food-borne outbreak caused by EHEC

In 2001, four young people became ill after dining in different kebab restaurants, and three of them were found to have EHEC serotype O157. The restaurants had used the same frozen, uncooked kebab skewers manufactured by a Dutch plant. Two of the meat batches contained O157 type bacteria, which had the same subtype as the bacterial strains isolated from three of the people who fell ill.

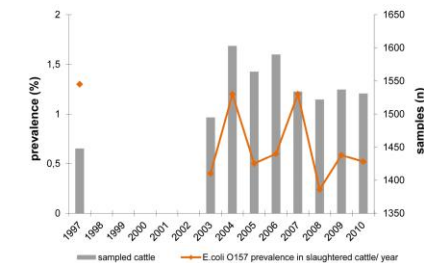

Figure: Results of the VTEC O157 bacteria monitoring in cattle at slaughter on a yearly level in 1997, 2003–2010 (Eviira)

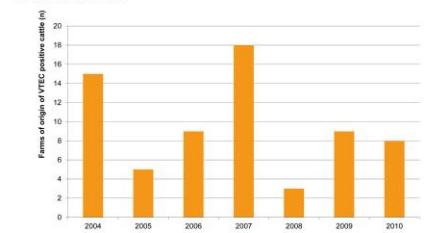

Figure: Annual number of cattle farms where VTEC bacteria have been found within the scope of the EHEC control programme 2004–2010 (Eviira)

25

Kuva 7: Raporteissa on käytetty useita, erinäköisiä kaavioita kuvituksena ja selventävinä elementteinä.

6.5 Logo, tunnus ja liikemerkki

Logo on yrityksen tai muun tahon liikemerkin kirjoitettu osa, eli vakiintunut, tietyllä fontilla tehty kirjoitusasu. Tunnus tai merkki taas on usein logoon liittyvä kuvallinen elementti. Liikemerkkinä pidetään usein näiden yhdistelmää, mutta myös pelkkä logo on joillakin yrityksillä käytössä. Hyvä logo ja tunnus toimivat tilanteen mukaan sekä yhdessä että erikseen. (Pesonen 2007, 8.) Liikemerkki on ensisijaisesti se, mistä yritys tai yhteisö tunnustetaan. Liikemerkki on vahvin visuaalista identiteettiä tukeva tekijä ja sitä tulisikin käyttää kaikessa yrityksen viestinnässä. (Huovila 2006, 16.)

Zoonosikeskuksen logo oli verkkosivuilla käytössä ollut Zoonosikeskus-teksti ja tunnus logon yhteydessä käytetty punainen pallo valkoisella Keskuksen liikemerkki oli toisin sanoen tämän logon ja tunnuksen yhdistelmä. reunuksella. Kuvassa 8 nähdään kokonaisuus liikemerkistä. Koska Zoonosikeskuksella ei ole graafista ohjetta, ei keskuksen logosta, tunnuksesta ja liikemerkistä ja näiden käytöstä myöskään ole minkäänlaista valmista ohjeistusta.

Kuva 8: Zoonoosikeskuksen liikemerkki on logoteksti sekä punavalkoinen ympyrä harmaalla pohjalla.

Logo ja liikemerkki kokonaisuutena olivat kenties suurin pulmani koko työn ajan. Selvisi, että verkkosivuilla käytetty tekstilogo oli tehty julkaisujärjestelmän toimittajan toimesta. Liikemerkki oli tilattu ja suunniteltu vain verkkosivuja varten ja internet on myös ainoa paikka, jossa liikemerkki oli ennen näitä raportteja ollut käytössä. Tästä syystä liikemerkin resoluutio oli riittävä vain internetkäyttöön, sillä sitä tilatessa ei osattu huomioda, että liikemerkistä ja sen osista joskus voitaisiin tarvita myös valmis, painokelpoinen versio.

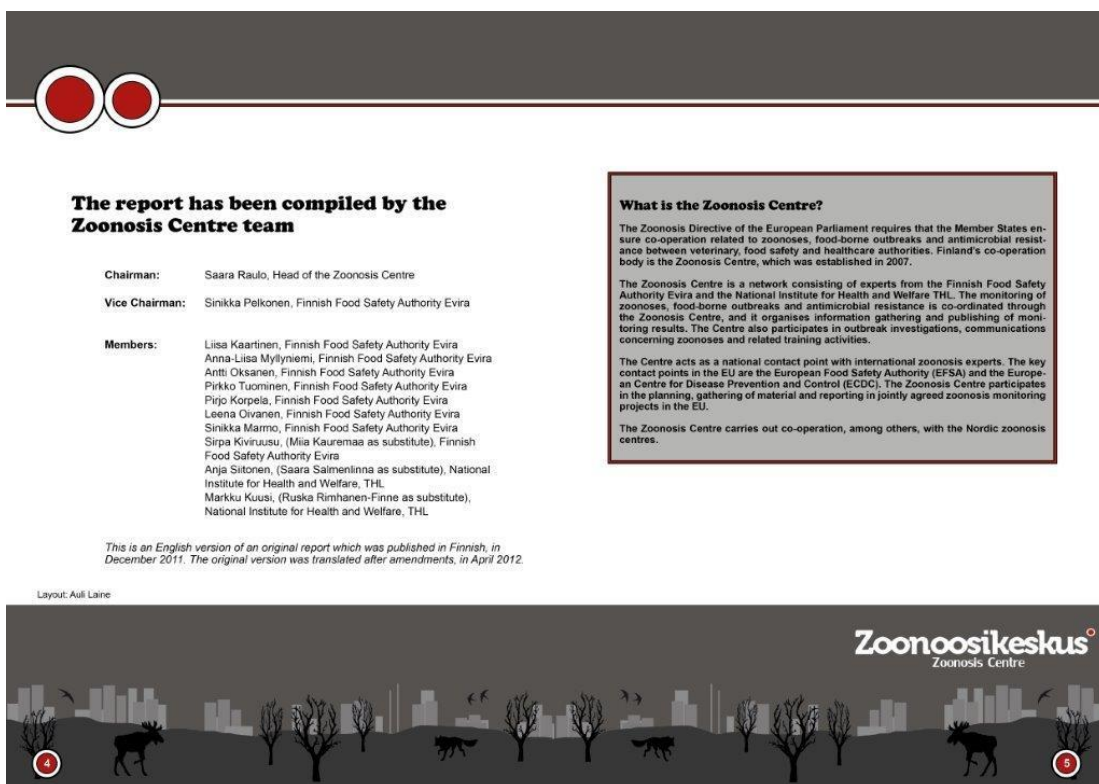
Tiedustellessani liikemerkistä lisää julkaisujärjestelmän toimittajilta, heistä kukaan ei tiennyt, mitä fonttia oli käytetty, eikä sitä, kuka logon varsinaisesti oli tehnyt ja oliko jossain olemassa parempilaatuinen versio. Jos fontti olisi edes ollut tiedossani, olisin voinut tehdä keskukselle uuden, tulostukseen kelpaavan logon. Logossa käytetty fontti ei kuitenkaan selvinnyt lopulta koskaan, sillä edes julkaisujärjestelmän toimittajalta ei kyseistä tietoa löytynyt.

Evirassa päädyttiin lopulta kustannussyistä siihen, että varsinaista painotyötä ei raportista tehdä, vaan se julkaistaan vain pdf-tiedostona Eviran ja Zoonoosikeskuksen verkkosivuilla. Testailtuani totesin, että kehnosta resoluutiosta huolimatta liikemerkki ja logo tulostuivat kuitenkin kohtuullisen hyvin koti- tai toimistotulostimilla, jotka olivat tarkoituksenmukaiset laitteet kohderyhmää ajateltuna. Resoluutio-ongelmasta huolimatta päädyin siis lopulta käyttämään valmiiksi saamaani versiota liikemerkistä sen puutteista huolimatta.

Kuten ylempänä kerrottiin, koskaan en saanut selville, mitä fonttia keskuksen logossa oli käytetty. Samantyyllisen fontin löytäminen ja käyttäminen olisi tuonut mukanaan myös hyvin merkittävän muutoksen kenties sillä hetkellä tärkeimpään ja lähes ainoaan Zoonoosikeskukseen rinnastettavissa olevaan yksityiskohtaan - keskuksen liikemerkkiin. Totesin siis yhteneväisen ulkoasun olevan olennaisempaa kuin sen, että liikemerkki tulostuisi täydellisesti. Englanninkieliseen raporttiin jouduin vielä

lisäämään käännöksen keskuksen nimestä, sillä englanninkielistä liikemerkkiä ei ollut valmiiksi olemassa.

Liikemerkkiin liittyi myös toinen, olennainen asia, joka vaikutti raportin ulkoasuun paljonkin. Liikemerkki oli valmiiksi jo harmaalla pohjalla eikä sitä voinut pohjasta irrottaa niin, ettei logoteksti olisi kärsinyt. Tästä syystä molemmissa raporteissa Zoonosikeskuksen liikemerkki on aina sijoitettuna harmaalle pohjalle eikä se koskaan esiinny esim. pelkkänä logona. Tämä nähdään kuvasta 9. Valmis, harmaa tausta toi tullessaan myös sen ongelman, että taustapalkin ja liikemerkin harmaan oli oltava täsmälleen saman sävyiset, jotta ne tulostuisivat yhtenäisen näköisinä. Tämä olikin yllättävänkin ongelmallista oikeista CMYK- ja RGB-arvoista huolimatta, sillä vaikka sävy näytöllä oli oikea, tulostettaessa se muuttui. Selvisi, että ongelma johtui siitä, että palkki oli tehty InDesignissa ja liikemerkki oli Photoshop-tiedosto. Lopulta väri-ongelma korjaantui rakentamalla palkki ja liikemerkki yhdeksi kuvaksi kokonaan Photoshopissa.

Kuva 9: Zoonosikeskuksen liikemerkki on raporteissa aina harmaalla pohjalla, sillä liikemerkkiin oli valmiiksi yhdistetty harmaa tausta. Englanninkieleiseen liikemerkkiin jouduin myös lisäämään selvennyksen ”Zoonosis Centre”.

6.6 Sommittelu ja graafiset elementit

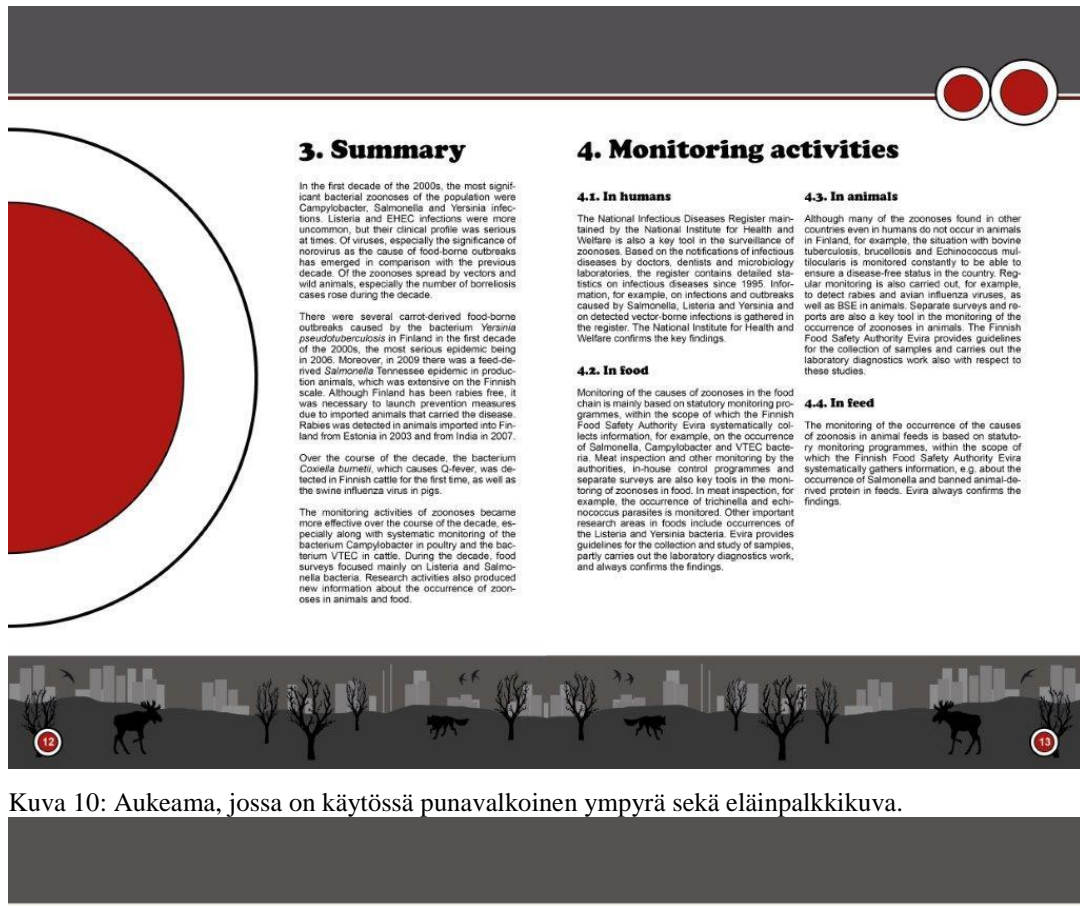
Sommittelulla tarkoitetaan komposition laadintaa, eli teoksen eri osien järjestelmistä alueelle eli pinnalle. Sen tarkoitus on tuottaa rajattuun tilaan esteettinen kokonaisuus, joka heijastaa tasapainoa tai liikettä. Sommittelua miettiessään julkaisun tekijän on huomioitava mm. otsikkotyypit, ingressit, kuvatekstit, leipätekstit, kuvat, värit, vierukset, tyhjä tila sekä julkaisun pinnan muoto ja koko. Sommitelma on aina suunnittelijan objektiivinen näkemys. Julkaisun tavoitteen onkin oltava tiedossa, jotta sen saavuttamista voidaan edistää myös sommittelulla. (Loiri & Juholin 2006, 62–63.)

Katsojan huomio julkaisussa kiinnittyy väriin, kontrasteihin, kokoon ja liikkeeseen. Liikkeen tuntuun vaikutetaan esim. diagonaaleilla ja linjoilla, sillä katse seuraa liikkeen suuntaa. (Pesonen 2007, 65.) Vaakalinjat mielletään yleensä rauhallisiksi, kun taas esim. ympyrää pidetään symbolina jatkuvalle liikkeelle ja sykleille (Huovila 2006, 38–39).

Pintana taitossa käyttämäni graafiset elementit ovat koko raporttien läpi ympyröitä, suorakaiteita tai viivoja. Näitä olen käyttänyt myös yhdistellen. Raporteissa on käytetty harmaata suorakaidetta palkkina ylä- ja alalaidoissa tuomaan eloa taittoon. Sama palkki on käytössä myös eläinpalkkikuvan taustana. Kuvissa 10 ja 11 yläosassa nähtävä palkki on samanvärisen kuin Zoonoosikeskuksen ns. liikemerkin pohja. Kuten jo aiemmin kerroin, liikemerkin ja harmaan palkin kanssa värisävyt tuottivat tulostettaessa ongelmia. Siksi tein lopulta kaikki harmaat palkit raporttiin Photoshopsis-erikseen, jotta värit olisivat kautta työn samat. Palkkia elävöittää kaksi viivaa, valkoinen ja punainen. Punainen on sävyltään sama kuin Zoonoosikeskuksen verkkosivuilla käytetty väri. Palkit ja viivat ovat koko työssä vaakalinjassa, sillä teoksella haetaan tasapainoista ja rauhallista liikevaikutusta.

Graafiseksi pääelementiksi valitsin Zoonoosikeskuksen liikemerkestä löytyvän valkoisin reunoin tehostetun punaisen ympyrän, koska se oli käytännössä ainoa konkreettinen elementti, joka ennalta oli jo käytössä. Periaatteessa voidaan siis sanoa, että yrityksen tunnus esiintyy erikokoisina kuvituksina pitkin julkaisua. Kuten kuvista 10 ja 11 nähdään, punaista ympyrää valkoisilla reunoilla käytin sivunumeroinnissa sivu-

jen alalaidassa, sivupohjissa yläosien elävöittämisessä sekä erikokoisina tyhjää tilaa kompensoivana graafisena elementtinä joillakin sivuilla tai aukeamilla. Huomiota herättävällä punaisella ympyrällä haettiin alun perin ulko-osun tasapainon rikkomista, jotta siitä ei tulisi liian tylsä ja harmaa.

Kuva 10: Aukeama, jossa on käytössä punavalkoinen ympyrä sekä eläinpalkkikuva.

5.3. Brucellosis

Brucellosis is a disease caused by bacteria in the *Brucella* genus. The *Brucella* genus includes several species that cause diseases to animals and humans. These species have one or two principal host animal species and several other occasional host species. Of the bacteria in the *Brucella* genus, *B. abortus* causes brucellosis in cattle. Brucellosis in sheep and goats is caused by *B. melitensis* while *B. suis* causes brucellosis in pigs and *B. canis* in dogs. The zoonotic significance of other bacteria in the *Brucella* genus is insignificant or there is no absolute certainty about it.

5.3.1. Brucellosis in humans

The bacteria in the *Brucella* genus can cause an infection in humans. The disease is transmitted

by direct contact with domestic or wild animals or through contaminated food, such as unpasteurised milk. The bacteria may infect humans especially when handling dead fetuses of infected animals.

In Finland, there have been no domestic cases of brucellosis in humans. However, in the 2000s, there were 0–2 infections of *Brucella melitensis* infections per year that were contracted abroad.

5.3.2. Brucella in food

Brucella bacteria may be shed in milk if the dairy animal carries the bacteria. *Brucella* bacteria are destroyed effectively during pasteurisation.

5.3.3. Brucellosis in animals

Brucella infections in animals are chronic. Usually the animals carry the infection throughout their lives. The general symptoms are not normally observed. The *Brucella* bacteria infect primarily the genitals, causing foetal death and problems with the beginning of gestation. The bacteria are shed in copious amounts along with the aborted foetus, afterbirth and womb secretions. Milk is another significant source of infection in animals.

The prevention of brucellosis in Finland was launched as early as in the 1920s. The last *Brucella abortus* infection in Finnish cattle was detected in 1950. *B. suis* and *B. melitensis* infections have never been diagnosed in Finland. *B. canis* was isolated in Finland for the first time in 2008 from a dog imported to Finland from abroad.

In the 2000s, monitoring of *Brucella* infections has mainly been based on the screening of antibodies in production animals, studies related to the artificial insemination of cattle and pigs, and investigations of clinically suspected disease cases.

From 1990 to 2008, *Brucella abortus* monitoring was based on the screening of bulk tank milk of dairy cattle, for which the cattle to be studied was selected with random sampling each year. The random sampling of dairy cattle ended in 2008, after which the focus of *Brucella* monitoring was aimed at abortion cases among cattle. The monitoring of beef breeding cattle focuses on suckler herds, with blood samples collected from animals sent for slaughter. No *Brucella* has been detected in Finnish cattle.

For the monitoring of *Brucella suis*, blood samples were collected from sows, fattening pigs and boars in connection with slaughter between 1994 and 2007. Since 2007, monitoring has focused on pigeries producing replacement breeding stock. Monitoring also covers blood samples collected from pigs at the farms of departure and sent to the artificial insemination centres, as well as the health control samples collected once a year from the pigs at artificial insemination centres.

The monitoring of *Brucella melitensis* in sheep and goats is based on annual sampling from the blood samples gathered within the scope of the maedi-visna control programme. With respect to the samples of the control programme, the sampling covers all goat and some sheep samples. The monitoring has been carried out since 1994.

The monitoring results indicate that Finnish production animals are free of *Brucella* genus bacteria causing diseases in humans.

5.3.4. Significance of Brucella in Finland

Bacteria in the *Brucella* genus causing disease in humans are not present in production animals in Finland. The European Commission has declared Finland to be officially free of brucellosis of cattle (*B. abortus*), and that of sheep and goats (*B. melitensis*).

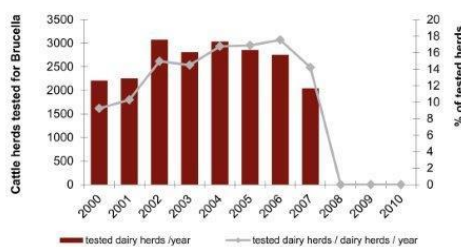

Figure: Monitoring of *Brucella abortus* in dairy cattle in the 2000s. (Source: Programmes for the prevention and monitoring of animal diseases, Evira, Farm Register (MATILDA), Tse)

Kuva 11: Aukeama, jossa punavalkoista ympyrää on käytetty toisella tavalla.

7 PÄÄTELMÄT

Jos nyt palaisin vuoteen 2011, suurin muutos, jonka raporttiin tekisin olisi se, että poistaisin kokonaan raportin välisivuilta suuret, tyhjää tilaa täyttävät punavalkoiset ympyrät. Tuolloin pidin tyhjää tilaa huonona ajatuksena ja päätin laittaa ympyrät julkaisuun tilaa täyttämään. Ulkoasun kannalta näin myöhemmin ajateltuna olisi ollut parempi jättää ympyrät laittamatta, sillä nyt ne dominoivat taittoa liikaa ja tekevät siitä paikoin liian rauhottoman tarkoitukseensa nähden. Toisaalta liika tyhjä tila olisi vaikuttanut siltä, että aineistoa ei ole ollut riittävästi. Tilan täyttöön olisi kuitenkin pitänyt keksiä jokin toinen, maltillisempi tapa.

Toinen keskeinen asia, jonka jälkeenpäin olisin tehnyt toisin, on se, että olisi alun perin pitänyt tehdä liikemerkille sama kuin eläinpalkkikuvalle. Toisin sanoen olisi pitänyt tehdä siitä itse kokonaan uusi, painokelpoinen versio käyttäen mallina vanhaa pohjaa. Tällöin käytetyllä fontilla ei olisi ollut väliä. Tekemällä uuden version olisin poistanut myös sen ongelman, että valmiissa liikemerkissä oli kiinteänä harmaa tausta. Tuo valmis, harmaa tausta velvoitti minut käyttämään harmaata palkkia myös niissä kohdissa, joissa sitä ei välttämättä olisi tarvinnut käyttää. Samalla olisin myös ”pelastanut” logoa ja liikemerkkiä mahdollisesti tulevaisuudessa tarvitsevat, jos seuraavakin raportti halutaan taittaa samalle pohjalle.

Yhteistä yllä mainituille muutoksille ja niiden vaikutukselle lopputulokseen on vielä se, että jos mainitut muutokset olisi tehty, ne olisivat vaikuttaneet keskeisesti myös suoraan kohderyhmään. Todennäköisesti kohderyhmä käyttää raporttia niin, että se tulostetaan paperille sen sijaan, että sitä käytettäisiin sellaisenaan sähköisenä. Siksi väripintojen ja erityisesti punavalkoisen ympyrän ja laajojen harmaiden pintojen ylimääräisen käytön vähentäminen olisi vaikuttanut esim. siihen, että ison, n. 90 sivun tiedoston tulostaminen olisi onnistunut huomattavasti vähemmällä musteen käytöllä. Tämä olisi erityisesti vaikuttanut heihin, jotka mahdollisesti ovat tulostaneet raportin kotikoneella eikä toimistossa, sillä musteet ovat kalliita ja kuluttavat ympäristöäkin turhaan enemmän kuin tarve olisi.

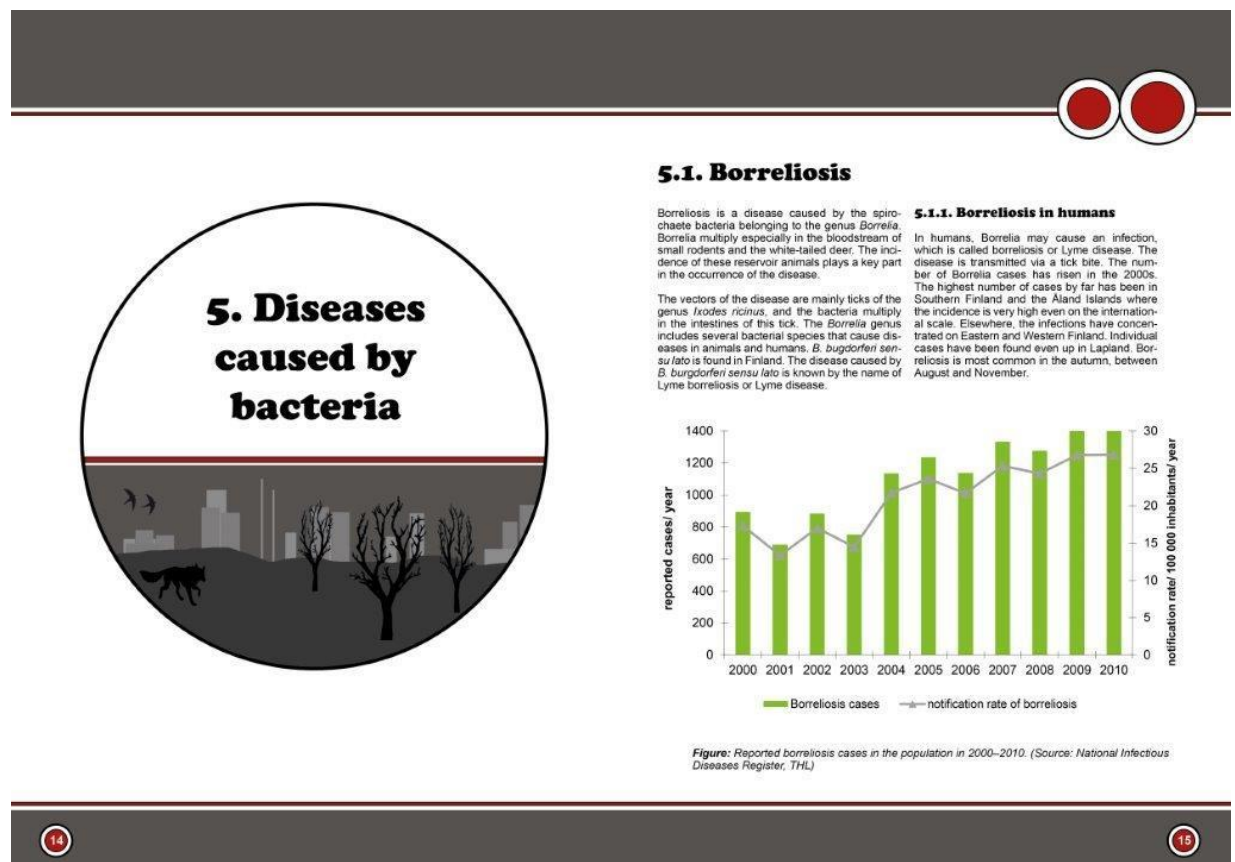
Hankalinta sommittelun suunnittelussa oli tyhjän tilan ja ympyröiden tuoman ongelman lisäksi se, että kuvituksena käytettyjä kaavioita oli erinäköisiä, värisiä ja kokoisia. Joistakin kaavioista, jotka käsittelivät useampien vuosikymmenten tilastoja, piti tehdä kohtuullisen suuria, jotta ne näkyisivät riittävän selvästi. Myös kaavioiden sijoittelussa piti välillä tehdä kompromisseja ja laittaa niitä kenties tilaan nähden liian tiiviisti taittoon ja kömpelöihinkin paikkoihin. Samasta syystä kaavioiden kuvatekstit ovat paikoin kärsineet sijoittelusta.

Kaavioiden osalta työssä on nyt paikka paikoin hajanaisia, erivärisiä ja ulkonäöllisesti erityylisiä kaavioita ja se häiritsee työn yhteneväisyyttä. Tekisin nyt sellaisen muutoksen, että yhtenäistäisin niiden värimaailmaa paremmin taittoon sopivaksi. Kaavioiden esitystapaa en olisi voinut muuttaa, sillä ne olivat asiantuntijoiden parhaimmaksi katsomat tavat esittää asiansa, mutta värin muuttaminen ei olisi ollut suuri työ. Se olisi myös vaikuttanut ulkoasuun ja sen yhtenäistämiseen merkittävästi. Esim. kaikki ihmistartuntoihin liittyvät kaaviot olisi voinut tehdä yhdellä värillä ja eläimiin liittyvät yhdellä. Valitun värin sävyä muuttamalla olisi saatu riittävä erotus esim. useille samantyyllisille eläinkaavioille. THL:n tilastoihin perustuvat ihmistartuntoihin liittyvät kaaviot ovat nykyiselläänkin pitkälti oman värisiään, mutta vihreän sävy ei nykyisellään ole ulkoasullisesti paras mahdollinen. Myös kaavioiden sijoittelua olisi voinut miettiä uudelleen, mutta kaavioiden mahtuminen riittävän selkeinä sivuille olisi myös uudelleen miettiessä ongelma, joten sijoittelu tehdyistä kompromisseista huolimatta on mielestäni ratkaisuna kuitenkin ihan kelvollinen.

Tässä julkaisussa on vastoin yleistä ajatusta tarkoituksella käytetty päätteellistä fonttia otsikoissa ja päätteetöntä leipätekstissä tehostuskeinona. Jos sekä otsikko että leipäteksti olisivat olleet päätteettömiä, olisi lopputulos ollut tylsä ja vaikealukuisempi. Luettavuus ei mielestäni kuitenkaan kärsi päätteettömästä leipätekstistä, sillä Arialin luettavuus on hyvää ja selkeää. Tekstiä ei lisäksi yleensä ole suuria määriä yhdellä sivulla, sillä kaaviot vievät taitossa paljon tilaa. Siksi Arialin käyttö on perusteltua. Julkaisussa on alusta loppuun käytetty leipätekstissä tasapalstaa, joka on osaltaan helpottanut julkaisun luettavuutta.

Jotta teksti olisi mahtunut sivulle, joissain kohdissa piti tehdä tekstisommitelussa kompromisseja. Joillakin sivuilla tekstiä on taittopohjaan nähden liikaa ja teksti ylittää asetetut palstakokomääritelmät. Ylimoitettulla tekstillä kuitenkin vältyttiin siltä, että yhdelle sivulle olisi jäänyt vain muutama rivi tekstiä, joten se oli mielestäni perusteltu ratkaisu. Typografia ja tekstisommitelu ovat mielestäni työssä kaiken kaikkiaan kuitenkin ihan onnistunutta.

Värimaailmaa en raportin osalta lähtisi vieläkkään muuttamaan, sillä raportin ulkoasun tarkoitus oli alun perinkin tukea nettisivuilla käytettyä tyyliä. Toinen asia on, onko nettisivuille alun perin valittu paras mahdollinen värimaailma, mutta sitä en tässä työssä lähde pohdiskelemaan. Mielestäni työssä parhaiten ulkoasullisesti kokonaisuutena on onnistunut uuteen pääotsikkotasoon johtavat sivut, joissa on käytetty eläinpalkkikuvaa yhdistettynä ympyrämuotoon sekä harmaita palkkeja sivun ylä- ja alalaidassa. Malli tästä löytyy kuvasta 12.

Kuva 12: Esimerkki uuteen pääotsikkotasoon johtavasta sivusta ja viereisellä sivulla THL:n ihmistartuntatilastoihin perustuva esimerkki kaavioista. Vihreän sävyn olisin jälkepäin muuttanut toiseksi.

Työn onnistumisen ja lopputuloksen kannalta on olennaista huomioida, että tämä oli selvästi suurin ja laajin taittotyö, jonka olen koskaan tehnyt. Kokemukseni taittamisesta on Zoonosikeskuksen raporteja ennen ollut lähinnä Kymenlaakson ammattikorkeakoulun viestinnän peruskoulutukseen kuuluvat harjoitukset sekä Satakunnan ammattikorkeakoulun julkaisukurssin puitteissa tehdyt julkaisut. Näiden lisäksi olen taittanut vain muutaman esitteen. Tässä kyseessä oli iso projekti, sillä raportti oli n. 90 sivua pitkä eikä minulla ollut raportin taittamisesta suoranaista kokemusta.

Kaikki yllä oleva huomioiden raportti onkin mielestäni kohtalainen suoritus, vaikka osa siihen pohdituista muutoksista olisivat perusteltuja ja kenties tarpeellisiakin. Zoonosikeskuksen johtajalta 17.4.2014 saadun palautteen perusteella julkaisun ilme ja värimaailma olivat hänen toiveidensa mukaiset ja ne assosioituivat Zoonosikeskuksen verkkosivuihin. Alkuperäisen suomenkielisen raportin valmistuessa raportti esiteltiin zoonosikeskusryhmälle ja ohjausryhmille ja he pitivät sitä nykyaikaisena ja miellyttävänä lukea. Saara Raulon mukaan tapaukset erottuivat varsinaisesta tekstistä ja muutenkin asetetut toiveet raportin ulkoasulle toteutettiin erittäin hyvin. (Raulo sähköposti 17.4.2014.)

Varsinaista käyttöpalautea raportista ei ole erikseen kerätty, mutta myöhemmin sain kuulla Saara Raulolta, että mm. Helsingin yliopistossa käytettiin raporttia oppimateriaalina, joten osa kohderyhmästä oli ainakin löytänyt raportin. Saara Raulon tietojen mukaan verkkosivuilla oleva asiasisältö on mm. osana eläinlääkäreitten koulutusmateriaalia ja oppimateriaalissa viitataan myös raporttiin. Englanninkielistä raporttia on mm. jaettu ulkomaalaisille vieraille heidän käydessään Evirassa, mikä on siltä osin täyttänyt hyvin englanninkieliselle raportille asetetun alkuperäisen tavoitteen. (Raulo sähköposti 17.4.2014.)

Kumpaankin valmiiseen raporttiin voi tätä opinnäytetyötä tehdessä tarkemmin tutustua Zoonosikeskuksen verkkosivuilla osoitteessa www.zoonosikeskus.fi > Zoonosit > Julkaisut.

LÄHTEET

- Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran www-sivut. 2013-2014. Viitattu 26.11.2013, 27.11.2013 sekä 15.4.2014. <http://www.evira.fi>
- Huovila T. 2006. ”Look” - visuaalista viestisi. Helsinki: Inforviestintä Oy.
- Kiviniemi, M., Vehkamäki, P., Pöllä, K. & Äijälä, K. 2000. Valtionhallinnon perusteet. 4. uud. p. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Loiri P. & Juholin E. 2006. Huom! Visuaalisen viestinnän käsikirja. 2. painos. Helsinki: Inforviestintä Oy.
- Mainostajien Liitto. 2010. Graafisen alan sanasto. Helsinki: Mainostajien Liitto.
- MOT – kielitoimiston sanakirjapalvelu (Kielikone Oy, rajattu palvelu). 2014. Viitattu 16.1.2014 ja 29.1.2014. <http://mot.kielikone.fi/mot/eela/netmot.exe>
- Nieminen, T. 2004. Visuaalinen markkinointi. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Pesonen, E. 2007. Julkaisijan käsikirja. Jyväskylä: WSOYPro/Docendo-tuotteet.
- Raulo, S. 2011. Zoonosikeskuksen johtaja, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. Helsinki. Useat henkilökohtaiset tiedonannot syys-joulukuu 2011. Päivämäärät eivät ole tiedossa.
- Raulo S. Sähköpostiviesti Elintarviketurvallisuusvirasto Evirassa 8.4.2014. Vastaanottaja: Laine, A. Lähetetty 8.4.2014 klo 13.42. Viitattu 15.4.2014.
- Raulo S. Sähköpostiviesti 17.4.2014. Vastaanottaja: Laine, A. Lähetetty 17.4.2014 klo 13.08. Viitattu 17.4.2014.
- Suomen Tietokirjailijat Ry:n www-sivut. 2014. Viitattu 15.1.2014. <http://www.suomentietokirjailijat.fi/>
- Suomi.fi -palvelu www-sivut. 2013. Viitattu 25.11.2013. <http://www.suomi.fi>
- Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (THL) www-sivut. 2014. Viitattu 15.4.2014. www.thl.fi
- Valtionhallinnon viestintäsuositus. 2010. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. Viitattu 15.1.2014. <http://vnk.fi/julkaisukansio/2010/m0210-valtionhallinnon-viestinta-m0310-central-m04-rekommendationen/PDF/fi.pdf>
- Vuokko, P. 2002. Markkinointiviestintä. 1.-5. painos. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Vuokko, P. 2010. Non-profit organisaatioiden markkinointi. 1.-2. painos. Helsinki: WSOYPro Oy.

Zoonosikeskuksen www-sivut. 2013. Viitattu 26.11.2013 ja 27.11.2013.
<http://www.zoonosikeskus.fi>